

*Uudenmaan liitto
Nylands förbund*

MAAHANMUUTTAJAYRITTÄJYYS UDELLAMAALLA

Raportti ulkomaalaistaustaisten yritysten määrästä,
toimialasta ja yrittäjien kansallisesta taustasta

Uudenmaan liiton julkaisuja E 116 - 2011

Maahanmuuttajayrittäjyys Uudellamaalla

Raportti ulkomaalaistaustaisten yritysten määrästä,
toimialasta ja yrittäjien kansallisesta taustasta

Uudenmaan liiton julkaisu E 116 - 2011
ISBN 978-952-448-338-4   **ISSN 1236-6811 (pdf)**

Ulkoasu: Milla Aalto
Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Verkkajulkaisu
Helsinki 2011

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki
Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland
puh. | tfn (09) 4767 411
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Maahanmuuttajayrittäjyys Uudellamaalla – Raportti ulkomaalaistaustaisten yritysten määrästä, toimialasta ja yrittäjien kansallisesta taustasta

Julkaisija

Uudenmaan liitto

ISBN

978-952-448-338-4 (pdf)

Raportin laatija

Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith

ISSN

1236-6811

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja E 116 - 2011

Kieli

suomi

Julkaisuaika

2011

Sivuja

28

Tiivistelmä

Ulkomaalaisväestö

Uudellamaalla asuu suhteessa väestöön enemmän maahanmuuttajia kuin muilla alueilla keskimäärin. Vuonna 2010 vieraskielisiä, joilla äidinkieli oli jokin muu kuin suomi tai ruotsi, asui maakunnassa 122 100, eli kahdeksan prosenttia väestöstä. Erityisen paljon ulkomaan kansalaisia on pääkaupunkiseudulla. Osa ulkomaalaisista maahanmuuttajista on saanut Suomen kansalaisuuden ja he sekoittuvat tavanomaisissa väestötilastossa kantäväestöön. Tätä osoittaa se, että ulkomaan kansalaisia oli 86 700, mikä oli vain 71 prosenttia vieraskielisten määrästä.

Alueen suuria ulkomaalaisryhmiä ovat venäläiset, virolaiset, somalit, entisen Jugoslavian ja Lähi-idän kriisialueilta tulleet. Aasialaiset ovat kasvattaneet merkitystä nopeasti viiden viime vuoden aikana. Ulkomaalaisväestö on keskittynyt Helsinkiin, jossa asuu yli 50 prosenttia maakunnan ulkomaalaisväestöstä. Espoossa ja Vantaalla heitä asuu 35 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla maahanmuuttajataustaisten henkilöiden väestöosuus on ylittänyt jo kymmenen prosenttia. Nykyisellä kasvuvauhdilla parinkymmenen prosentin rajan rikkoutuminen ei ole mahdotonta 10–15 vuoden sisällä.

Maahanmuuttajayrittäjyys

Vuonna 2009 Uudellamaalla toimi arviolta lähes 3 900 maahanmuuttajayritystä, joiden vastuuhenkilöistä (yrittäjästä) vähintään puolet on ulkomaan kansalaisia. Määrä on yli 900 yritystä enemmän kuin kolme vuotta aiemmin, vaikka talouden taantuma on leikannut ulkomaalaistaustaisten yritysten määrän kasvua pääkaupunkiseudulla. Alueen yrityskannasta maahanmuuttajayritykset muodostavat 4,3 prosenttia. Joukkoon ei ole laskettu Suomen kansalaisuuden jo saaneiden ulkomaalaisten omistamia yrityksiä, koska niistä ei ole olemassa mitään tilastotietoja.

Lähes 60 prosenttia yrityksistä on perustettu vuoden 2005 jälkeen, mikä osoittaa, kuinka nopeasti kasvavaa ulkomaalaistaustainen yrittäjyys on alueella. Yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on monia tekijöitä. Yrittäjyys voi olla ulkomaalaiselle keino sosiaaliseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen. Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien etuina ovat vahvat verkostot, jotka voivat ulottua lähtömaahan saakka. Verkostoja hyödynnetään alkupääoman saannissa ja alihankintaketjuissa. Omat perheenjäsenet ja sukulaiset ovat yrittäjille usein halpaa ja luotettavaa työvoimaa.

Eniten maahanmuuttajayrityksiä toimii kaupassa ja toiseksi eniten majoitus- ja ravitsemisalalla. Näiltä toimialoilta löytyy joka kolmas yritys. Seuraavaksi eniten maahanmuuttajayrityksiä on rakennusalalla sekä liike-elämän palveluissa, kuten liikkeenjohdon konsultoinnista, kielen kääntämisestä ja tulkauksesta, teknisen suunnittelualan palveluista sekä tietotekniikka- ja tietoliikennepalveluista. Yrityksiä on paljon myös hallinto- ja tukipalveluissa (siivouspalvelu, yms.) ja henkilökohtaisia vapaa-ajan virkistys- ja hemmottelupalveluja tuottavilla toimialoilla.

Maahanmuuttajayritykset ovat Uudellamaalla pieniä. Tämä ilmenee siten, että yleisin yritysmuoto on tavallinen toiminimi (55 % yrityksistä) ja yli 70 prosenttia yrityksistä on yksinyrittäjien hallinnassa. Työnantajayrityksiä, joissa oli vähintään kolme palkattua henkilöä, oli alle kymmenen prosenttia yrityksistä. Henkilöstöllä mitattuna suurin toimiala on majoitus- ja ravitsemisala. Maahanmuuttajayrityksissä henkilöstön määrittely ei ole aina helppoa, jos ei tiedetä, kuka on ollut työsuhteessa ja kuka on antanut tilapäisapua sukulaisuuden tai ystävyysuhteen perusteella.

Aasian maista (Kiina, Thaimaa, Intia, Vietnam, yms.) kotoisin olevat vastuuhenkilöt (yrittäjät) omistavat eniten yrityksiä Uudellamaalla. He toimivat lähinnä ravintolatoiminnassa, tukku- ja vähittäiskaupassa ja henkilökohtaisia palveluja tuottavilla toimialoilla. Suurimmat yksittäiset kansalaisuusryhmät koostuvat kuitenkin virolaisista ja venäläisistä. Virolaiset toimivat etenkin rakennusalalla, mutta heillä on yritystoimintaa myös palvelualojen puolella. Venäläiset ovat vahvoja ulkomaan tukkukauppaa, huolintaa ja kuljetusvälytystä harjoittavissa yrityksissä.

Avainsanat (asiasanat)

maahanmuuttajat, yrittäjyys, yritykset, Uusimaa, ulkomaalaiset, vieraskielisyys

Huomautuksia

Julkaisun pdf-versio löytyy kotisivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Presentationsblad

Publikation

Invandrarföretagsamhet i Nyland – Rapport om antal, bransch och företagens nationella härkomst gällande invandrarägda företag

Författare

Nylands förbund

ISBN

978-952-448-338-4 (pdf)

Rapporten är utarbetad av

Projektering och Analys Pekka Lith

ISSN

1236-6811

Seriens namn och nummer

Uudenmaan liiton julkaisuja E 116 - 2011

Språk

finska

Utgivningsdatum

2011

Sidor

28

Sammanfattning

Utländsk befolkning

I Nyland bor i genomsnitt fler invandrare än i andra delar av landet: år 2010 fanns det sammanlagt 122 100 personer, dvs. 8 procent av befolkningen, som hade ett annat modersmål än finska eller svenska. Det bor speciellt många invandrare i huvudstadsregionen. Det bör dock märkas att de som har beviljats finländskt medborgarskap inte finns med i statistiken över invandrare. Detta bekräftas av det faktum att antalet utlänningar var enligt statistiken 86 700, vilket är endast 71 procent av det totala antalet utlänningar.

De största utlänningsgrupperna utgörs av ryssar, ester, somalier, personer som kommer från det forna Jugoslaviens område samt från krisområden i Mellanöstern. Andelen asiater har ökat betydligt under de senaste fem åren. Största delen av den utländska befolkningen har koncentrerats i Helsingfors: i staden bor mer än 50 procent av alla utlänningar i Nyland. I Esbo och Vanda är andelen cirka 35 procent. I hela huvudstadsregionen är andelen personer med utländsk bakgrund drygt 10 procent. Om den nuvarande takten håller i sig, är det inte omöjligt att andelen inom loppet av 10-15 år överskrider 20 procent.

Invandrare och företagsamhet

År 2009 fanns det i Nyland enligt uppskattning nästan 3 900 invandrarägda företag där minst hälften av ansvarspersonerna (företagarna) var av utländskt ursprung. Antalet är drygt 900 mer än för tre år sedan, trots att den ekonomiska lågkonjunkturen har lett till att tillväxten av invandrarägda företag har avstannat något i huvudstadsregionen. Invandrarägda företag utgör 4,3 procent av landskapets företagsbestånd. I siffran finns inte med de företag som ägs av personer med utländsk bakgrund som beviljats finländskt medborgarskap, eftersom de inte finns någon statistik över dessa.

Nästan 60 procent av företagen har grundats efter år 2005, vilket visar på hur snabbt andelen invandrarägda företag har ökat i Nyland. Det är många faktorer som spelar in och leder till att invandrare ofta blir egenföretagare. Företagsamhet kan för en utlänning vara ett sätt att bli socialt och ekonomiskt oberoende. Företagare med utländsk bakgrund har också starka nätverk som kan sträcka sig över nationsgränserna till hemlandet. Nätverk utnyttjas i form av startkapital och underleverantörskedjor. Egna familjemedlemmar och släktingar är ofta billig och pålitlig arbetskraft.

De flesta invandrarägda företag finns inom handeln. Den näst största gruppen utgörs av hotell- och restaurangbranschen. Vart tredje företag är verksamt inom dessa två branscher. På tredje plats finns byggbranschen och affärlivets olika tjänster, t.ex. konsulttjänster för företagsledning, över-sättning och tolkning, tjänster inom den tekniska planeringen samt ICT-branschen. Många företag är också verksamma inom förvaltnings- och stödtjänster (städtjänster osv.) samt inom branscher som erbjuder personlig rekreation och friskvård.

Invandrarföretag i Nyland är små. Detta framgår av att de flesta har ett vanligt firmanamn (55 %). Drygt 70 procent av företagen drivs av ensamföretagare. Mindre än 10 procent av företagen är arbetsgivarföretag med minst tre anställda. Mätt i personalstyrka är hotell- och restaurangbranschen störst. I fråga om invandrarföretag är det inte alltid lätt att definiera begreppet personal. En del av personalen kan vara i anställningsförhållande, medan andra närmast hjälper till i företaget i egenskap av släktmedlem eller vän.

De flesta invandrarföretagen ägs av personer som kommer från Asien (Kina, Thailand, Indien, Vietnam osv.). De är oftast verksamma inom restaurangbranschen, detalj- och partihandeln samt inom branscher som producerar personliga tjänster. De största medborgargrupperna är ändå ryssar eller ester. Ester är speciellt väl representerade inom byggbranschen, men de bedriver företagsverksamhet även inom servicebranschen. Ryssar är väl representerade inom partihandeln i utlandet, expeditionstjänster och transportförmedling.

Nyckelord (ämnesord)

invandrare, entreprenörskap, företag, Nyland, utlänningar, främmande språk

Övriga uppgifter

Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Outline description of publication

Title

Immigrant entrepreneurship in Uusimaa-Helsinki Region – Report on immigrant enterprises regarding their number and line of business, and the citizenship of their entrepreneurs

Author

Uusimaa Regional Council

ISBN

978-952-448-338-4 (pdf)

Report Written by

Projecting and Reporting Services Pekka Lith

ISSN

1236-6811

Title of series and publication no.

Uudenmaan liiton julkaisu E 116 - 2011

Language of publication

Finnish

Date of publication

2011

No. of pages

28

Abstract

Immigrant population

The number of immigrants in relative terms is higher in Uusimaa compared to other regions in the country. In 2010, the number of people who spoke a mother tongue other than Finnish or Swedish was 122 100, which is 8 percent of the whole population. Most of the immigrants with a foreign citizenship live in the capital region. Some of the immigrants have been granted Finnish citizenship, which means that they are not included in the statistics on immigrants. According to statistics, the number of people with a foreign citizenship was 86 700, which is slightly 71 percent of the total number of immigrants.

Russians, Estonians, Somalis, people from the former Republic of Yugoslavia and from the crisis areas in the Middle East constitute the biggest immigrant groups. The number of Asians has increased substantially during the past five years. Most of the foreign inhabitants live in Helsinki: more than 50 percent of the foreign population in Uusimaa live in the capital. In Espoo and Vantaa their share is 35 percent. In the whole capital region, immigrants make up more than 10 percent of the total population. If the current trend continues, it is possible that the share of immigrants will exceed 20 percent within the next 10-15 years.

Immigrant entrepreneurship

In 2009, there were an estimated 3 900 immigrant businesses in Uusimaa with more than half of the persons in charge (entrepreneurs) having a foreign citizenship. This is well over 900 businesses more than just three years ago despite the economic recession, which has caused a halt to the increase of immigrant businesses in the capital region. Immigrant businesses make up 4.3 percent of the total number of businesses in the region. The immigrants who have been granted Finnish citizenship are not included in the figures as there are not statistics on their businesses.

Nearly 60 percent of the businesses have been established after the year 2005. This shows just how rapidly the immigrant entrepreneurship is growing in the region. There are many factors that lie behind the decision to become an entrepreneur. For a foreigner, entrepreneurship can be a way to be socially and economically independent. Many immigrant entrepreneurs appear to have strong networks that extend all the way to their countries of origin. Immigrants take advantage of these networks in obtaining start-up capital and in subcontracting. For entrepreneurs, family members and relatives are often cheap and reliable labour.

Most of the immigrant businesses are found in the trade sector. Hotel and restaurant business comes in second. One third of all the companies operate in either of these two sectors. They are followed by the building sector as well as business services, for example management consulting, translation and interpretation, services in the technical planning and ICT. In addition, many companies operate in the administrative and supporting services (e.g. cleaning) as well as in the recreational and wellness services.

Immigrant businesses are small. Most of them (55 %) are company names, and more than 70 % are companies owned by a sole entrepreneur. Companies with a minimum of three employees make up less than 10 percent of all the companies. Measured by the number of employees, the largest line of business is the hotel and restaurant sector. It is not, however, always easy to define who is an employee and who is not in immigrant businesses. Some of the workers may be helping out just temporarily in the capacity as a family member or a friend.

Many immigrant businesses in Uusimaa are owned by entrepreneurs who come from Asia (China, Thailand, India, Vietnam etc.). They operate in the restaurant sector, wholesale and retail sector and in sectors that offer personal services. The largest nationality groups are, however, Estonians and Russians. Many Estonians work in the building sector, but they have business also in the service sector. Russians are strong in exporting wholesale products, forwarding and transport services.

Keywords (topic words)

immigrants, entrepreneurship, businesses, Uusimaa-Helsinki Region, foreigners, foreign languages

Remarks

This publication can be found as an online PDF-version on www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

Alkusanat

Patentti- ja rekisterihallitus PRH:n kaupparekisterin ja verohallinnon tietojen pohjalta päätellen Suomessa toimi vuonna 2009 arviolta lähes 7 000 kokonaan tai vähintään puoliksi ulkomaalaisten hallussa olevaa maahanmuuttajataustaista yritystä, joilla oli palkattua henkilöstöä tai liikevaihtoa (myyntiä). Niistä merkittävä osa toimi pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja muualla Uudellamaalla, jossa maahanmuuttajataustaista väestöä on muutoinkin paljon.

Käsillä olevan raportin tarkoituksena on tuottaa Uudenmaan liitolle tietoja maakunnassa toimivien maahanmuuttajayritysten määrästä, omistajien kansalaisuudesta, toimialasta ja muusta yritysprofilista. Lähteinä käytetään pääasiassa PRH:n kaupparekisteriin pohjautuvaa yritysaineistoa, verohallinnon tilastoja ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriä, väestötilastoja maahanmuuttajista sekä työssäkäyntitilastoja ja työvoimatutkimuksen tilastoja eri kansallisuuksien työllisyydestä.

Raportin on laatinut tutkija Pekka Lith (Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith) Uudenmaan liiton toimeksiannosta syksyllä 2011. Liiton yhteyshenkilönä on toiminut tutkimuspäällikkö Ari Lainevuori. Raportissa olevia yhteenveto- ja muita tilastotietoja maahanmuuttajien yrittäjyydestä voidaan hyödyntää tiedotuksessa ja Uudenmaan liiton harjoittamassa tutkimus- ja selvitystoiminnassa, mikä voi liittyä maakunnan elinkeinopoliittiseen kehittämistoimintaan.

Helsingissä 31.8.2011
Pekka Lith

Sisällys

Kuvailulehdet	3
Alkusanat	6
1. Ulkomaalaisväestö	8
1.1 Suomen ulkomaalaiset	8
1.2 Ulkomaalaiset Uudellamaalla	9
2. Maahanmuuttajayrittäjyys	11
2.1 Ulkomaalaiset työmarkkinoilla	11
2.2 Maahanmuuttajayrittäjät	12
2.2.1 Yrittäjyyden taustatekijät	12
2.2.2 Yrittäjien määrä	13
2.3 Maahanmuuttajayritykset	15
2.3.1 Yritykset koko Suomessa	15
2.3.2 Yritykset Uudellamaalla	15
2.4 Yrittäjävetoiset ulkomaalaiset yritykset	21
2.5 Sarjayrittäjyyttä ja lieveilmiöitä	21
Viitteet	25
Lähteet	27

1. Ulkomaalaisväestö

1.1 Suomen ulkomaalaiset

Suomessa on asunut koko väestöön suhteutettuna vähän ulkomaalaisia. Maantieteellisesti maamme sijaitsee syrjässä Euroopan keskuksista. Suomi teollistui ja palveluvaltaistui varsin myöhään ja aina 1980-luvun alkuun saakka maamme oli ensisijaisesti maastamuuttomaa. 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa maaseudun ylijäämäväestö muutti töihin Pohjois-Amerikkaan. Myöhemmin väkeä lähti Etelä-Amerikkaan, Uuteen-Seelantiin ja Australiaan. 1950-luvun alusta lukien ja erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla kaikkiaan 300 000 suomalaista muutti työn perässä Ruotsiin.

Itsenäisen Suomen ensimmäiset maahanmuuttajat vuosina 1917–22 olivat Venäjän vallankumousta paenneita henkilöitä. Moni kotoutui maamme **suomenvenäläisinä**, mutta osa jatkoi matkansa muualle Eurooppaan. Asiantuntijat ovat arvioineet, että Suomeen hakeutui vuosina 1917–39 noin 44 000 pakolaista. Eräiden arvioiden mukaan jopa 100 000 ihmistä haki turvaa Suomesta vuosina 1917–44. Toisen maailmansodan jälkeen maahanmuutto oli vähäistä. Ensimmäinen maahanmuuttajaryhmä koostui **Chilen poliittisista pakolaisista**, jotka saapuivat maahan 1970-luvulla.

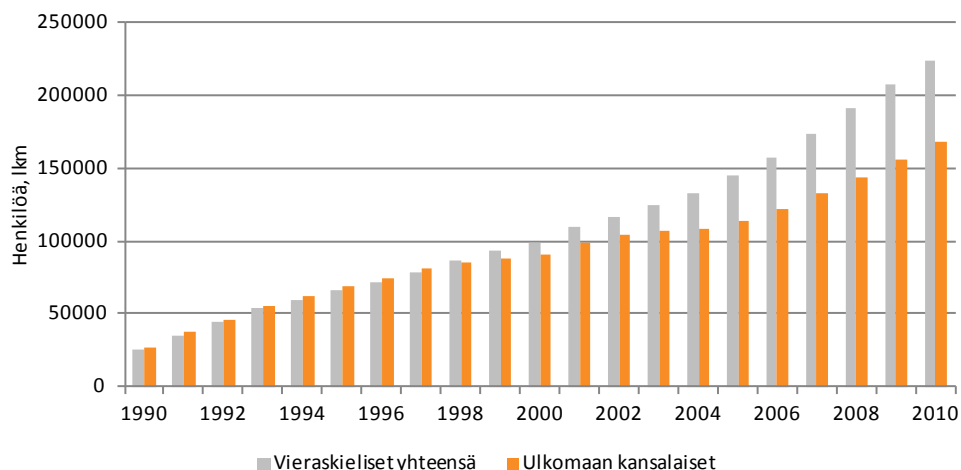
Nettosiirtolaisuus¹ muuttui Suomessa pysyvästi plusmerkkiseksi vuodesta 1981 lähtien, joskin ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi yli 20 000 henkilöön vasta 1980-luvun lopussa. 1980-luvulla suurimman maahanmuuttajaryhmän muodostivat Ruotsista muuttaneet entiset Suomen kansalaiset ja heidän jälkeläisensä. Suomen mittakaavassa ensimmäinen varsinainen suuri muuttoaalto koettiin vuonna 1990, kun **inkeriläisille** luvattiin paluumuuttajan asema. 1990-luvulla muuttajien määrä lisäsivät turvapaikkojen hakijat **Somaliasta ja entisen Jugoslavian kriisialueilta**.

Maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt nopeasti 1990-luvun alusta lukien, vaikka maahanmuuttaneiden (uussuomalaisten) osuus väestöstä on pienempi kuin monissa vanhoissa EU-maissa (15 maata). Tilastokeskuksen väestötilastojen mukaan Suomessa asui vuonna 2010 noin 168 300 **ulkomaan kansalaista (3,1 % väestöstä)**. Jotta maahanmuuton laajuudesta saataisiin kattava kokonaiskuva, ulkomaan kansalaisten määrään tulisi lisätä kymmenet tuhannet ulkomailla syntyneet tai heidän Suomessa syntyneet jälkeläisensä, joilla on jo maamme kansalaisuus.

Ulkomaan kansalaisten määrä ei lisääntynyt 2000-luvun alkupuolella yhtä reippaasti kuin 1990-luvun alussa. Syynä on Suomen kansalaisuuden saaneiden määrän voimakas kasvu. Viime vuosina ulkomaan kansalaisten määrä on jälleen lisääntynyt. Ulkoiset toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, kuten EU:n laajeneminen ovat edistäneet ihmisten liikkuvuutta maiden välillä (**Kuvio 1**). Ulkomailla syntyneitä henkilöitä asui maassamme 248 000 vuonna 2010. Heistä niitä, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, oli 194 000 henkilöä eli 78 prosenttia.

Kansalaisuuden mukaan suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat virolaiset (29 100 henkilöä) ja venäläiset (28 400 henkilöä). Seuraavina tulevat Ruotsin, Somalian, Kiinan, Iranin ja Thaimaan kansalaiset. Kansalaisuusryhmien koko on suoraan riippuvainen halusta saada Suomen kansalaisuus. Esimerkiksi vuonna 2010 Suomessa asui 6 600 Somalian kansalaista, mutta samanaikaisesti maassamme oli 13 000 somalia äidinkielenään puhuvaa. Yhteensä Suomessa asui pysyväisluonteisesti vuonna 2010 jo 224 000 henkilöä, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi.²

Kuvio 1. Vieraskielisten ja ulkomaan kansalaisten määrä Suomessa 1990-2010, henkilöiden lkm (Lähde: Väestötilastot, Tilastokeskus)

Maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt nopeasti 1990-luvun alusta lukien. Tilastokeskuksen väestötilastojen mukaan Suomessa asui vuonna 2010 noin 168 300 ulkomaan kansalaista (3,1 % väestöstä).

1.2 Ulkomaalaiset Uudellamaalla

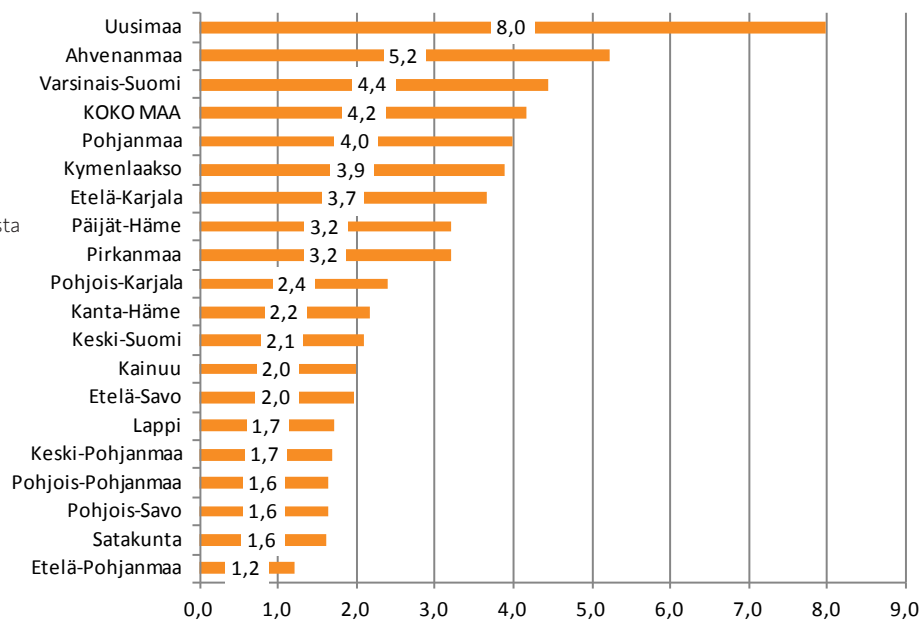
Tilastokeskuksen väestötilastojen mukaan Uudellamaalla oli vajaat 86 700 ulkomaan kansalaista vuonna 2010. Samanaikaisesti maakunnassa asui yhteensä 122 100 vieraskielistä henkilöä, eli kahdeksan prosenttia väestöstä (Kuvio 2). Osuus on maan keskiarvoa kaksi kertaa suurempi ja paljon enemmän kuin missään muussa maakunnassa. Ulkomaan kansalaisuuden mukaan tarkasteluna 35 prosenttia maahanmuuttajista oli lähialueilta Virosta ja Venäjältä. Muita suuria kansalaisuusryhmiä ovat Somalian, Ruotsin, Kiinan, Intian, Irakin, Thaimaan ja Vietnamin kansalaiset.

Vuodesta 1990 lukien, eli varsin lyhyessä ajassa vieraskielisten määrä on lähes yhdeksänkertaistunut Uudellamaalla. 2000-luvullakin kasvu on ollut määrällisesti huimaa, joskin lähtötaso on ollut alhainen. Ulkomaalaistaustaisten henkilöi-

den määrää ovat lisänneet erityisesti virolaisten, venäläisten ja somalien maahanmuutto. 2000-luvun jälkipuoliskolla maahanmuuttajia on saapunut kaikkialta. Varsinkin muutto Kaakkois-Aasiasta on lisääntynyt. Keskeisiä lähtömaita ovat Kiina, Intia, Thaimaa ja Irak, jonka lisäksi maahanmuuttajia on tullut vanhoista EU-maista (Taulukko 1).³

Sijaintikunnittain tarkasteltuna 52 prosenttia Uudenmaan vieraskielisistä asuu Helsingissä, jossa he muodostivat 11 prosenttia väestöstä vuonna 2010. Myös Espoossa ja Vantaalla joka kymmenes henkilö on maahanmuuttajataustainen. Yhteensä pääkaupunkiseudulla asui 87 prosenttia alueen maahanmuuttajista. Loppuosa maahanmuuttajista jakaantui muihin kuntiin. Vieraskielisten väestöosuus nousi yli neljään prosenttiin Keravan, Kirkkonummen, Porvoon ja Kauniaisten kaupungeissa. Muissa Uudenmaan kunnissa osuudet vaihtelivat 1–3 prosentin välillä (Taulukko 2).⁴

Kuvio 2.
Vieraskieliset väkiluvusta maakunnittain 2010, prosenttia.
(Lähde: Väestötilastot, Tilastokeskus)

Kansalaisuus	Ulkomaan kansalaisia, lkm	Osuus, %
EU-maat	33 756	38,9
Viro	18 499	
Ruotsi	2 705	
Britannia	1 971	
Saksa	1 857	
Muut	8 724	
Muu Eurooppa	4 847	5,6
ent. Jugoslavian maat	2 380	
muut maat	2 463	
Venäjä	11 337	13,1
Turkki	1 974	2,3
Aasia	19 360	22,3
Kiina	3 112	
Intia	2 530	
Irak	2 087	
Thaimaa	2 076	
Vietnam	1 580	
Muu Aasia	7 975	
Pohjois-Amerikka	1 852	2,1
Etelä-Amerikka	1 553	1,8
Afrikka	10 558	12,2
Somalia	4 185	
muu Afrikka	6 373	
Muut maat	1 448	1,7
Yhteensä	86 685	100,0

Taulukko 1.
Ulkomaan kansalaiset lähtömaittain Uudellamaalla 2010
(Lähde: Väestötilastot, Tilastokeskus)

Taulukko 2.
Vieraskieliset väestöstä seutukunnittain Uudellamaalla 2010
(Lähde: Väestötilastot, Tilastokeskus)

	Vieraskielisiä, lkm	Osuus, %	Osuus alueen väestöstä, %
Pääkaupunkiseutu	106 832	87,4	10,2
Helsinki	63 420	51,9	10,8
Espoo	23 238	19,0	9,4
Vantaa	19 809	16,2	9,9
Helsingin kehysalue	9 437	7,7	3,1
Porvoon seutu	2 155	1,8	3,7
Lohjan seutu	1 782	1,5	2,8
Raaseporin seutu	1 408	1,2	3,2
Loviisan seutu	488	0,4	2,6
Yhteensä	122 102	100,0	8,0

2. Maahanmuuttajayrittäjyys

2.1 Ulkomaalaiset työmarkkinoilla

Ulkomaalaiset poikkeavat ikärakenteeltaan kanta- väestöstä. Maamme vieraskielisestä väestöstä suurin osa (78–79 %) oli työssäkäyntitilastojen mukaan 15–64-vuotiaita työkäisiä henkilöitä vuonna 2010. Vastaavasti kantasuomalaisista työkäisiä oli 65 prosenttia. Jatkossa kantasuomalaisten työkäisten osuus alenee väestön nopean ikääntymisen myötä. Vaikka maahanmuuttajaväestössä 15–64 –vuotiaiden työkäisten osuus on suuri, vain runsaat 60 prosenttia heistä kuului **työlliseen työvoimaan** (työlliset ja työttömät), eli oli työmarkkinoiden käytettävissä vuonna 2010.

Maahanmuuttajissa on runsaasti työvoimaan kuulumatonta työkäistä väestöä,⁵ kuten opiskelijoita, koska ulkomaalaisväestön ikärakenne on nuorta. Kaikkein suurimman työvoiman ulkopuolelle jäävän työkäisten ryhmän muodostavat kuitenkin omaa kotitaloutta hoitavat tai muista eritellämättömistä syistä työmarkkinoiden ulkopuolella olevat henkilöt, joista osa voi olla **piilotyöttömiä**. Piilotyötön on työvoiman ulkopuolella oleva työkäinen henkilö, joka ei ole aktiivisesti hakenut työpaikkaa. Eläkeläisiä maahanmuuttajien keskuudessa on vasta muutamia prosentteja.

Ulkomaalaiset työllistyvät etupäässä yksityisten palvelualojen piirissä. Maahanmuuttajia työskentelee liike-elämän palveluissa, informaation ja viestinnän toimialoilla, henkilökohtaisia palveluja tarjoavilla toimialoilla ja majoitus- ja ravitsemisalalla. Liike-elämän palvelujen suuri työllisyysosuus kertoo siitä, että ulkomaalaisissa on korkeasti koulutettua väkeä. Valtion organisaatioissa sekä kuntien ja kuntayhtymien palvelulaitoksissa, kuten opetustehtävissä, sosiaali- ja terveydenhuollossa, ulkomaalaistaustaisia henkilöitä on suhteellisesti vähemmän kuin yksityisellä puolella.

Työllistymisen esteitä

Ulkomaalaisten työttömyys on suurempaa kuin Suomen kansalaisten piirissä. Työhönsijoittuminen on yksi tärkeimmistä maahanmuuttajien sopeutumisen mittareista. Parhaiten työmarkkinoille

ovat sopeutuneet muista EU-maista tulleet, pohjoisamerikkalaiset ja kiinalaiset. Sen sijaan esimerkiksi yli 30 prosenttia venäläisistä tai vietnamilaisista on työttöminä. Somaleista, irakilaisista, afganistanilaisista ja iranilaisista henkilöistä yli puolet on työttömiä. Naisten työttömyysaste on hieman korkeampi kuin miehillä, mutta eri kansalaisuuskisien välillä on tässä suuria eroja.

Tilastokeskuksen laskema työttömyysasteluku antaa ulkomaalaisten työllisyystilanteesta kuitenkin todellisuutta heikomman käsityksen. Työttömien joukossa on mukana juuri maahan saapuneet maahanmuuttajat, joilla ei ole valmiina työpaikkaa. Varsinkin pakolaisina maahan saapuneet otetaan heti maahan tultuaan työvoimatoimiston asiakkaiksi ja tilastoidaan työttömiksi. Heillä ei ole kuitenkaan mitään edellytyksiä työllistymiseen ennen niin sanottua kotoutumisjaksoa, jolloin opiskellaan kieltä ja hankitaan muita työmarkkinoilla tarpeellisia valmiuksia.

Asiantuntijoiden mukaan kielitaidon puute on tärkeä tekijä työllistymisvaikeuksiin, koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen ja opiskelun epäonnistumiseen, vaikka joskus kielitaitovaatimukset voivat olla liioiteltuja. Toinen työllistymistä vaikeuttava tekijä on henkilön kouluttamattomuus. Joskus myös maahanmuuttajan ulkomailla hankkimaa ammattikoulutusta ei tunnusteta uudessa kotimaassa. Heikon työllistymistilanteen vuoksi **huoltosuhde** eli väestömäärän suhde työssäkäyviin on hyvin huono muutamissa maahanmuuttajaryhmissä, kuten Afrikasta ja Lähi-idästä

tulleiden joukossa.

Ulkomaalaisten työllisyystilanne on parantunut viime vuosina. Erityisen nopeasti työllisten määrä on kasvanut ulkomaisten naisten keskuudessa. Ulkomaalaiset työttömät ovat myös työkykyisempiä kuin kantaväestöön kuuluvat työttömät. Osasyynä työllisyystilanteen paranemiseen on kantaväestön työvoiman tarjonnassa tapahtuneet supistukset, jotka vain kiihtyivät yksityisellä ja julkisella alalla seuraavan kymmenen vuoden aikana. Lisäksi maahanmuutto lisää itsessään etnisten palvelujen kysyntää ja tavaroiden kauppaa ja luo siten maahanmuuttajille monia uusia työtilaisuuksia (katalyyttivaikutus).⁶

2.2 Maahanmuuttajayrittäjät

2.2.1 Yrittäjyyden taustatekijät

Maahan muuttaneiden ulkomaalaisten yrittäjyyttä on yritetty määritellä monin eri tavoin. Puhutaan etnisestä liiketoiminnasta tai ulkomaalaisten liiketoiminnasta, mutta tavallisesti tutkijat käyttävät nimitystä **maahanmuuttajayrittäjyys** tai **etninen yrittäjyys**. Aikaperspektiivin näkökulmasta katsottuna Suomessa ei ole vielä kovin paljon toisen polven siirtolaisia, joten ulkomaalaisten yrittäjyys on meillä lähinnä ensimmäisen, maahan muuttaneen sukupolven yrittäjyyttä, joka voi muuttua tulevina vuosikymmeninä todelliseksi etniseksi yrittäjyydeksi (Taulukko 3).⁷

Maahanmuuttajia kannustavat yrittäjiksi monet taustatekijät. Osalle uussuomalaisista yrittäjyys on oivallinen keino sosiaaliseen ja taloudelliseen riippumattomuuteen sekä arvostukseen ja se mahdollistaa paremmat tulot uudessa kotimaassa ja vieraassa kulttuurissa kuin korkeasti verotettu palkkatyö. Palkansaaajina koulutetut ulkomaalaiset voivat toimia pitkään koulutustaan vastaamattomissa matalapalkkatöissä. Jos lähtömaassa hankittua koulutusta ei tunnusteta tulomaassa, yrittäjyys saattaa tarjota paremmat mahdollisuudet nostaa elintasoa kuin palkkatyö.⁸

Yrittäjyyden aloittamista helpottavia tekijöitä ovat valmis ja ainutlaatuinen liikeidea sekä hyvät edellytykset solmia kontakteja maahanmuuttajien omissa sosiaalisissa verkostoissa.⁹ Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien etuina ovat vahvat etniset verkostot, jotka ulottuvat lähtömaahan saakka. Osa on toiminut yrittäjinä myös entisessä kotimaassaan. Verkostoja hyödynnetään mm. yrittäjän alkupääoman saamisessa ja alihankintaketjuissa. Perheenjäsenet ja sukulaiset ovat usein halpaa ja

luotettavaa työvoimaa, mitä osoittaa perheen ja suvun vahvaa sitoutumista yritykseen.¹⁰

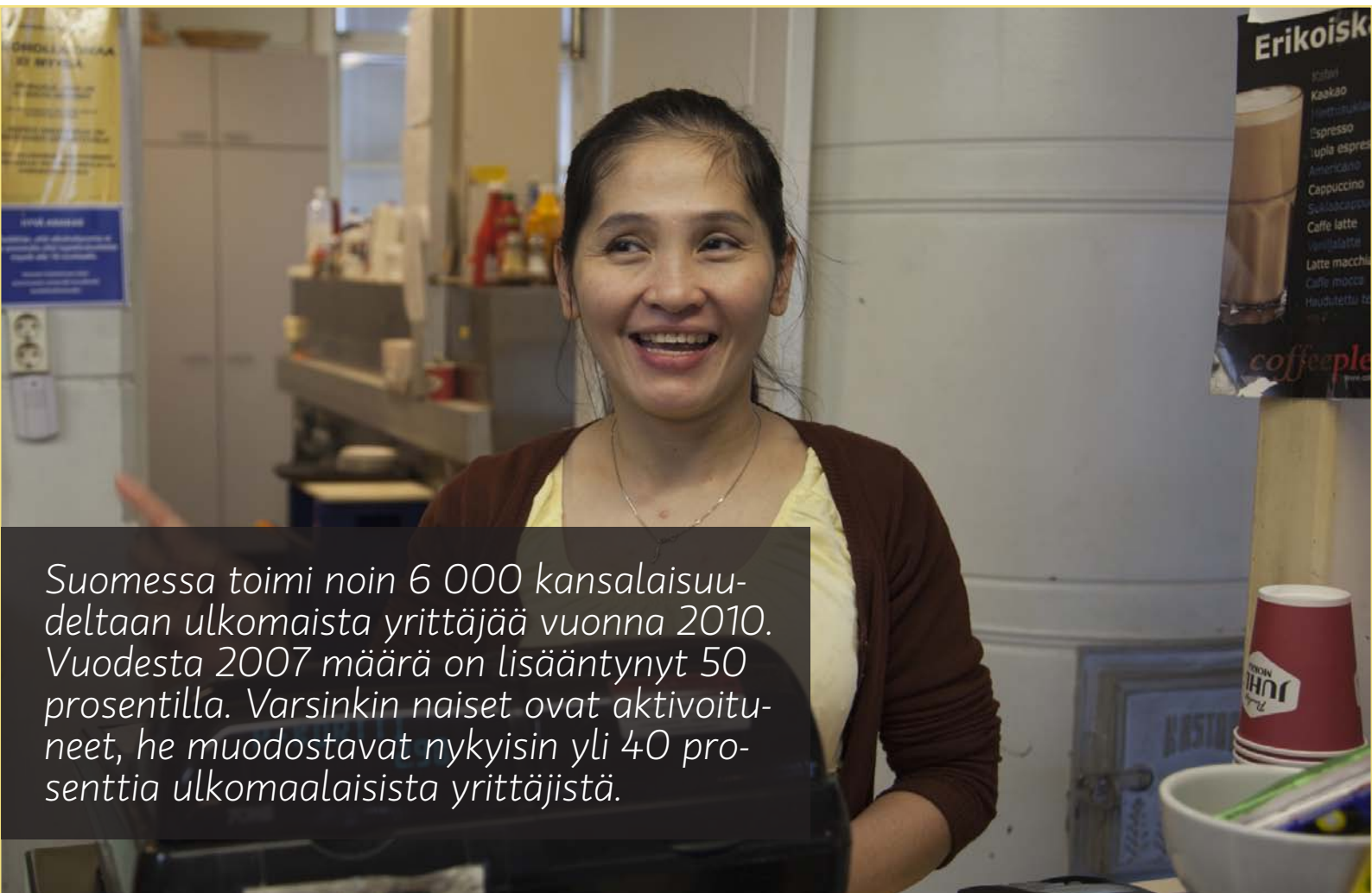
Varsin monipuolisia verkostoja hyödyntävät ne yrittäjät, jotka ovat naimisissa suomalaisten kanssa. Heillä on mahdollista saada tärkeää paikallista tietoa liiketoiminnan mahdollisuuksista sekä lainaa ja takauksia. Maahanmuuttajat elävät kahden tai useamman kulttuurin monipuolisessa ja virikkeellisessä väli-tilassa, mikä mahdollistaa liiketoiminnan kehittämisen. Ainutlaatuinen liikeidea ei ole myöskään altis valtaväestön omistamien yritysten kilpailulle. Aloittaminen tavallisena palkkatyöläisenä Suomessa pehmentää alkua, mikäli tällainen vaihtoehto on valittavissa.

Yrittäjyyttä on edesauttanut osaltaan se, että maahanmuuttajien riskinottokynnys on matalampi kuin kantaväestöllä keskimäärin, sillä onhan joku henkilön maahanmuutto ollut osoitus suuren riskin ottamisesta.¹¹ Uusimpien tutkimusten mukaan maahanmuuttajien pakkoyrittäjyys on Suomessa harvinaisempaa kuin aiemmin luultiin. Tutkimusten mukaan vain pieni osa yrittäjän uralle pääyneistä maahanmuuttajista on ollut työttömänä. Lisäksi monet maahanmuuttajat ovat varsin tyytyväisiä tekemiinsä uravalintoihin, eivätkä välttämättä enää edes haikaile palkkatyöhön.

Silti yrittäjyys ei ole maahanmuuttajalle helppoa uudessa kotimaassa, kuten Suomessa. Vastamuuttaneelle etenkin kieliongelmat, kulttuuri- ja talousongelmat sekä paikalliset oikeusmenettelyt voivat olla vaikeita asioita. Tarpeellisen rahoituksen järjestäminen voi nousta ongelmaksi, jos rahoitus edellyttää pitkää ja luottamuksellista pankkisuhdetta. Haastattelututkimusten mukaan myös suomalainen byrokratia koetaan kohtuuttomaksi samoin kuin Suomen korkea verotus ja työvoiman sivukulut, koska pienissä yrityksissä ei ole kyse suurista rahavirroista.¹²

Taulukko 3. Ulkomaalaisten yrittäjyyden kaksi näkökulmaa (Lähde: Joronen, Liisa)

Määrittelytapa	Maahanmuuttajien yrittäjyys	Etninen yrittäjyys
Aikaprospektiivin mukaan	Maahan muuttaneen sukupolven yrittäjyys	Toisen ja sitä seuraavan sukupolven yritystoiminta
Voimavarojen hyödyntämisen mukaan	Kenen tahansa ulkomaalaisen yritystoiminta	Etnistä taustaa hyödyntävä yritystoiminta

Suomessa toimi noin 6 000 kansalaisuudeltaan ulkomaista yrittäjää vuonna 2010. Vuodesta 2007 määrä on lisääntynyt 50 prosentilla. Varsinkin naiset ovat aktivoituneet, he muodostavat nykyisin yli 40 prosenttia ulkomaalaisista yrittäjistä.

2.2.2 Yrittäjien määrä¹³

Suomessa toimi Tilastokeskuksen **työvoimatutkimuksen** noin 6 000 kansalaisuudeltaan ulkomaista yrittäjää alkutuotanto mukaan lukien vuonna 2010. Vuodesta 2007 määrä on lisääntynyt 50 prosenttia. Varsinkin naiset ovat aktivoituneet. He muodostavat nykyisin yli 40 prosenttia ulkomaalaisista yrittäjistä, vaikka osa naisten yrittäjyydestä jäisikin pimentoon. Ulkomaalaisväestössä naisten **yrittäjäaktiivisuus**¹⁴ on lähes samaa luokkaa kuin miesten yrittäjyys. Sen sijaan kantaväestön piirissä naisten yrittäjäaktiivisuus on selvästi pienempää kuin miehillä.

Toimialoitain tarkasteltuna maahanmuuttajayrittäjiä on paljon majoitus- ja ravitsemisalalla, kaupassa sekä muita henkilökohtaisia palveluja tuottavilla toimialoilla. Ennako-odotusten vastaisesti Suomessa pysyväisluonteisesti asuvia

ulkomaan kansalaisia on yrittäjinä korkea koulutusta vaativilla palvelualoilla. Yrittäjyysaktiivisuus eli yrittäjien osuus työllisistä on kuitenkin korkein henkilökohtaisilla palvelualoilla, kuten erilaisissa vapaa-ajan virkistys- ja elämispalveluissa. Toiseksi suurinta yrittäjyysaktiivisuus on ammatinharjoittajavaltaisessa rakennustoiminnassa.

Työssäkäyntitilastot

Työvoimatutkimuksen luvut eivät sisällä Suomen kansalaisuuden jo saaneita maahanmuuttajataustaisia yrittäjiä, jonka lisäksi otospohjaiseen työvoimatutkimuksen lukuihin voi sisältyä merkittäviä vuosittaisia vaihteluja ulkomaan kansalaisten pienen otoskoon vuoksi. Tämän vuoksi tarkempia rakenteellisia tilastotietoja ulkomaalaistaustaisten

henkilöiden yrittäjyydestä voidaan saada Tilastokeskuksen **työssäkäyntitilastojen pohjalta**. Työssäkäyntitilastot perustuvat pitkälti hallinnollisiin rekistereihin, joten tilastotiedot ovat työvoimatutkimusta hieman vanhempia.

Vuonna 2009 Suomessa oli työssäkäyntitilaston mukaan noin 8 100 ulkomaalaistaustaista yrittäjää alkutuotanto mukaan lukien.¹⁵ Vertailun vuoksi voidaan todeta, että ulkomaan kansalaisista yrittäjiä oli vain 5 600 henkilöä. Tämä osoittaa, että monet ulkomaalaiset yrittäjät ovat ottaneet Suomen kansalaisuuden. Henkilön äidinkielen perusteella katsottuna maassamme on eniten venäjää, viroa ja turkkia puhuvia yrittäjiä. Nämä kolme kieliryhmää muodostivat työssäkäyntitilaston mukaan yli 40 prosenttia vieraskielisistä yrittäjistä vuonna 2009.

Luonnollisesti äidinkieli ei välttämättä kerro henkilön etnisestä alkuperästä tai kotimaasta (vrt. englanninkieliset), mutta Venäjältä, Virosta ja Turkista tulleet henkilöt muodostavat myös kansalaisuuden mukaan suurimmat maahanmuuttajayrittäjien ryhmät. Ulkomaalaisten yrittäjyysaktiivisuus oli kuitenkin kansalaisuuden mukaan pienempää (9,4 %) kuin äidinkielen mukaan (10,1 %) vuonna 2009. Äidinkielen mukaan katsottuna ulkomaalaistaustaisten yrittäjyysaktiivisuus oli suurin piirtein samalla tasolla kuin kantaväestön keskuudessa vuonna 2009.

Kansalaisuuden mukaan tarkasteltuna yrittäjyysaktiivisuus oli vuonna 2009 korkein turkkilaisilla (33 %), jonka jälkeen tulevat irakilaiset (21 %), iranilaiset (19 %) ja thaimaalaiset (18 %). Yrittäjyysaktiivisuus on kaikkein matalin Afrikan maista tulleiden keskuudessa. Esimerkiksi kenialaisten, etiopialaisten ja somalien yrittäjyysaktiivisuus jäi alle kahteen prosenttiin vuonna 2009. Suuret erot eri kansallisuuksien välillä voivat johtua osin kulttuuritekijöistä, henkilön maahanmuuttoon johtaneista syistä ja ennen muuta yrittäjyyttä tukevien verkostojen tiheydestä.¹⁶

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan naisten yrittäjyysaktiivisuus oli vuonna 2009 maahanmuuttajien keskuudessa (8,1 %) korkeammalla tasolla kuin kantaväestössä (7,0 %), jos asiaa

katsotaan henkilön äidinkielen perusteella. Taus-tatekijöitä ovat muun muassa erilaiset ammatilliset valmiudet ja koulutustaustat. Etenkin aasialaisten naisten yrittäjyysaktiivisuus on korkealla tasolla, vaikka suuri joukko avustavia naispuolisia yrittäjäperheenjäseniä voi jäädä tilastojen katveeseen, sillä he eivät ole useinkaan yrittäjien eläkevakuuttamisen (YEL) piirissä.

Mikään hallinnollinen rekisteri ei kylläkään anna täydellistä kuvaa ulkomaalaistaustaisten hen-

kilöiden yrittäjyydestä. Annettu kuva voi sa-mentua nykyisillä tilas-tointikriteereillä tulevai-suudessa, kun eri etnistä taustaa ja kieliryhmiä edustavien henkilöiden liikkuvuus maiden rajojen yli lisääntyy ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrära maassamme kasvaa entisestään. Suomessa ulkomaalaisten yrittäjyys on ollut tähän asti pitkälti maahan muuttaneen sukupolven yrittäjyyttä, mutta aikaa myöten se muuttuu toisen ja sitä seuraavien sukupolvien yrittäjyydeksi.

Toisen ja sitä seuraavien sukupolvien maahanmuuttajayrittäjyyttä voi olla vaikea tunnistaa kansalaisuuden ja jopa äidinkielen mukaan, ellei henkilöitä luokitella vanhempien tai isovanhempien syntymävaltion perusteella. Suomalaistaustaisten ulkomailla syntyneiden tai merkittävän osa siellä asuneiden yrittäjien jättäminen tilastojen ulkopuolelle voi olla myös kyseenalaista. Lisäksi Suomessa lyhyempiä aikoja tai jopa vuosia työskentelevät muista EU-maista tai EU:n ulkopuolelta tulleet ulkomaalaisten yrittäjät jäävät kokonaan virallisten tilastojen katveeseen.

Suomessa maahanmuuttajien osuus yrittäjistä kuitenkin kasvaa lähivuosina, kun maahanmuutto laajenee. Luonnollisia syitä ovat maahanmuuttajien kantaväestöstä nuorempi ikärakenne, korkeampi työllisten osuus väestöstä ja yleinen yrittäjyyteen myönteisesti suhtautuva yhteiskunnallinen ilmapiiri. Myös aktiivisia ulkomaisia yrittäjiä (business immigrants) on haluttu maahamme. Toivotaan, että Suomeen investoivat ja luovat uusia työpaikkoja sellaiset ulkomaalaiset yrittäjät, joilla on jo monipuolista kokemusta yrittäjyydestä ja johtamisesta sekä kansainvälisiä yhteyksiä.

2.3 Maahanmuuttajayritykset

2.3.1 Yritykset koko Suomessa

Suomessa toimi 6 960 kokonaan tai vähintään puoliksi ulkomaalaisten hallussa olevaa **maahanmuuttajataustaista yritystä** vuonna 2009, mikä oli runsaat 900 yritystä enemmän kuin kolme vuotta aiemmin. Arvio perustuu verohallinnon ja PRH:n kaupparekisteriaineistoista laadittuihin tilastoihin. Ulkomaalaisuus on päätelty tilastossa yrityksen vastuuhenkilöiden kansalaisuuden mukaan yritysmuoto huomioon ottaen. Sen lisäksi vastuuhenkilöiltä on edellytetty pysyväisluonteista asumista maassa, mitä kuvaa käytännössä henkilön suomalaisen henkilötunnus.¹⁷

Maahanmuuttajayritykset työllistivät noin 5 000 **palkansaajaa** kokovuosityöllisyyden käsitteellä mitattuna. Henkilöstötieto ei kata kuitenkaan omassa yrityksessään työskenteleviä yrittäjiä, jotka eivät maksa palkkoja itselleen (toiminimi-yrittäjät). Maahanmuuttajayritysten **liikevaihto** oli 1,1 miljardia euroa, mikä vastasi 0,32 prosenttia Suomen kaikkien yritysten liikevaihdosta vuonna 2008. Maahanmuuttajayritykset muodostivat 2,6 prosenttia Suomen yrityskannasta, jos toimialaluokituksen (Nace 2008) mukaista alkutuotantoa (maa-, metsä- ja kalatalous) ei lasketa mukaan.¹⁸

Osa maahanmuuttajayrityksistä on niin pieniä, etteivät ne mahtuisi Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri YTR:n vuositilastojen piiriin. Jos maahanmuuttajayritysten joukosta poistetaan ne, joiden henkilöstön määrä ei ylittänyt YTR:n tilastoihin pääsemiseen vaadittavaa 0,5 henkilöä tai liikevaihdon 9 838 euron rajaa (vuonna 2008), putoaa maahanmuuttajayritysten määrä 4 890 yritykseen. Loppuosa (2 070 kpl) koostuu sivutoimisten ja osa-aikayrittäjien yrityksistä tai tapauksista, joissa yritystoiminta on alkanut, loppunut tai keskeytynyt tilastovuonna.

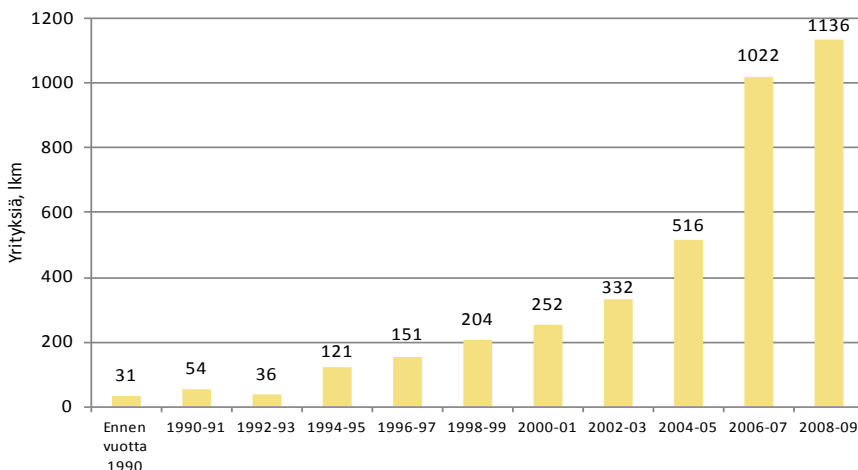
2.3.2 Yritykset Uudellamaalla

Maahanmuuttajayrityksiä, joiden **kotikunta** sijaitsi Uudellamaalla, oli lähes 3 860 vuonna 2009, eli 4,3 prosenttia maakunnan yrityskannasta Tilastokeskuksen YTR:n tilastojen perusteella arvioituna.¹⁹ Jos mahdolliset sivutoimiset ja osa-aikaiset yritykset tai tilastovuonna toimintansa aloittaneet, lopettaneet ja keskeyttäneet yritykset (1 080 kpl) jätetään huomiotta, oli maahanmuuttajayrityksiä arviolta 2 780. Maahanmuuttajayritysten **liikevaihto** oli vuonna 2008 vajaat 630 miljoonaa euroa, mikä muodosti Tilastokeskuksen YTR:n mukaan 0,34 prosenttia Uudellamaalla toimineiden **yritystoimipaikkojen** liikevaihdosta ilman alkutuotantoa.

Maahanmuuttajayritysten laskennallinen **henkilöstö** (palkansaajat) oli vuosityöllisyyden käsitteellä arvioituna runsaat 2 800 henkilöä ilman toiminimi-yrittäjiä, jotka eivät voi maksaa palkkoja itselleen. Henkilöstön määrä oli 0,54 prosenttia kaikkien Uudellamaalla toimineiden yritystoimipaikkojen henkilöstöstä Tilastokeskuksen YTR:n mukaan. Koska toiminimi-yrittäjät puuttuvat yritysten henkilöstöä koskevasta laskelmasta, nousee maahanmuuttajayritysten todellinen henkilöstö ja sen osuus maakunnan yritysten työllisyydestä hie-män tässä esitettyä suuremmaksi (ks. luku 2.4).

Vajaat 60 prosenttia vuonna 2009 Uudellamaalla toimineista maahanmuuttajayrityksistä on aloittanut vuoden 2005 jälkeen.²⁰ Viime vuosina perustettujen yritysten määrä ylikorostuu hie-män, sillä osa aiemmin toimintansa aloittaneista on ehtinyt jo lopettaa toimintansa. Esimerkiksi Tilastokeskuksen tilastojen mukaan kolmannes yrityksistämme lopettaa toimintansa jo kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Tosin edellä esitetyt luvut maahanmuuttajayrityksistä eivät sisällä juuri toimintansa aloittaneita tai kaupparekisterissä passiivisina olevia yrityksiä (Kuvio 3).

Kuvio 3. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla toiminnan aloittamisvuoden mukaan 2009, yritysten lkm (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Yritysten toimialat

Maahanmuuttajayrityksistä vajaa kolmannes toimi kaupassa ja majoitus- ja ravitsemisalalla. Eniten kaupan yrityksiä oli ulkomaan tukkukaupassa. Liike-elämän palveluissa yrityksistä toimi vajaa viidennes. Virallisen toimialaluokituksen (Nace 2008) mukaan liike-elämän palveluyritykset tilastoituvat lähinnä ammatillisen ja teknisen toiminnan sekä informaation ja viestinnän toimialoilta. Liike-elämän palvelualoja ovat liikkeenjohdon konsultointi, kielen kääntäminen ja tulkkaus, teknisen alan suunnittelupalvelut ja tietotekniikka- ja tietoliikennepalvelut (Taulukko 4).

17 prosenttia maahanmuuttajien yrityksistä toimi jalostusaloilla (rakentaminen ja teollisuus). Teollisuuden yritykset olivat tekstiilien ja vaatteiden sekä metallituotteiden ja -laitteiden valmistuksessa. 16 prosenttia maahanmuuttajayrityk-

sistä toimi henkilökohtaisia palveluja tuottavissa yrityksissä, jotka tarjoavat koulutusta, sosiaali- ja terveyspalveluja, kampaamo- ja kauneudenhoito- ja hierontapalveluja sekä muita virkistyspalveluja. Kiinteistö-, hallinto- ja tukipalveluilla ulkomaalaisten yritykset koostuvat etupäässä siivousliikkeistä sekä matkatoimistoalasta.

Yli 40 prosenttia ulkomaalaistausten yritysten liikevaihdosta kertyy vähittäiskaupasta sekä ulko- ja kotimaan tukkukaupasta. Kaupan liikevaihtoa nostavat kauppatavaroiden läpikulkulaskutus, mutta palkansaajahenkilöstöstä kaupan yritykset muodostavat vain alle viidenneksen. Henkilöstöllä mitattuna suurin toimiala on majoitus- ja ravitsemisala, sillä liiketoiminta on mahdotonta ilman käsipareja. Toiseksi suurin toimiala on rakennusala. Henkilökohtaisia palveluja tuottavilla toimialoilla yritysten henkilöstöosuutta alentaa se, että henkilöstö ei sisällä toiminimiyrittäjiä.

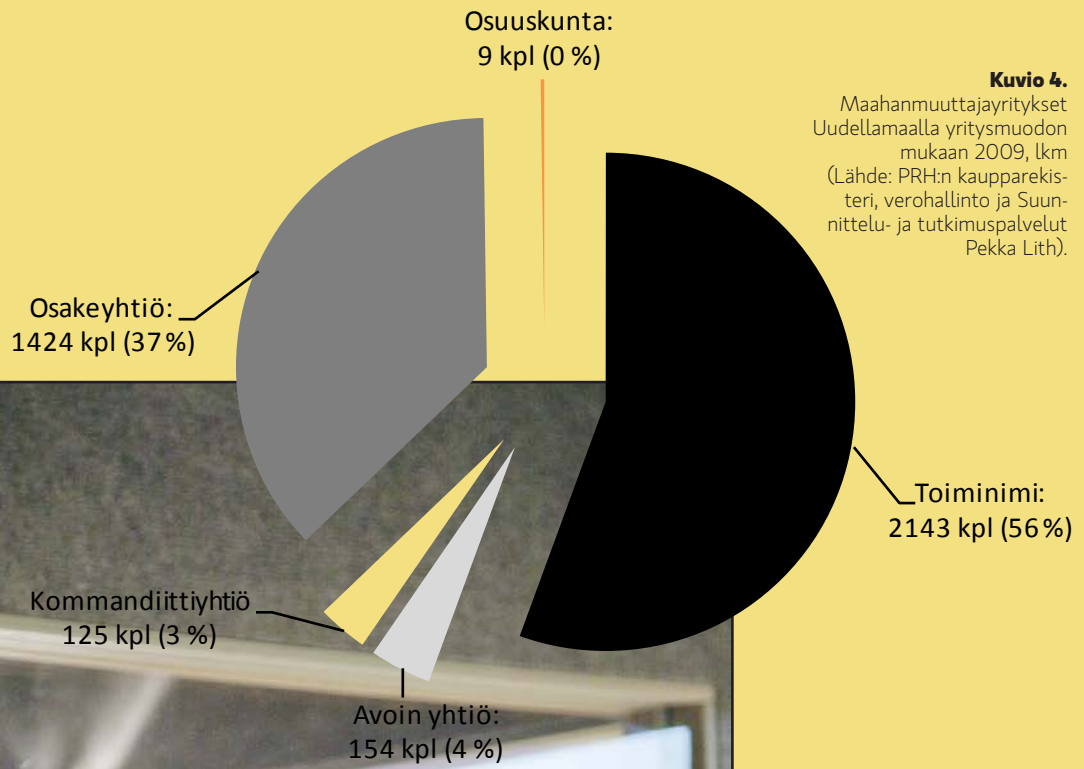
Taulukko 4. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla toimialoittain 2009 (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Toimiala	Yrityksiä, lkm	Osuus yrityksistä, %	Osuus henkilöstöstä 2008, %	Osuus liikevaihdosta 2008, %
Kauppa	623	16,3	18,6	43,7
Majoitus- ja ravitsemisala	595	15,4	24,1	12,4
Rakentaminen	566	14,7	22,4	11,5
Ammatillinen ja tekninen toiminta	545	14,1	6,8	7,2
Kiinteistö-, hallinto- ja tukipalvelut	499	12,9	13,5	6,5
Koulutus- ja henkilöpalvelut	495	12,8	2,3	2,2
Informaatio ja viestintä	160	4,2	2,6	1,9
Kuljetus ja varastointi	121	3,1	3,2	10,2
Terveys- ja sosiaalipalvelut	111	2,9	3,4	1,6
Teollisuus	99	2,6	2,5	1,7
Rahoitus ja vakuutus	25	0,6	0,4	1,0
Muu toimiala	16	0,4	0,2	0,1
Yhteensä	3855	100,0	100,0	100,0

Yrityskoko ja muoto

Yli 70 prosenttia maahanmuuttajayrityksistä on Uudellamaalla yksinyrittäjien omistuksessa. Vähintään yhden palkansaajan työllisti alle 30 prosenttia yrityksistä. Osa yhden henkilön työntantajistakin on satunnaisia tai sesonkiloonteisia työnantajia tai yrittäjiä, jotka ovat rekisteröityneitä työnantajia sen vuoksi, että ne maksavat palkkaa vain itselleen tai perheenjäsenille, kuten pienissä osakeyhtiöissä on tapana tehdä. ”Aitoja” työnantajayrityksiä, joissa palkansaajien määrä oli vähintään kolme, oli alle kymmenen prosenttia ulkomaalaistaustaisista yrityksistä (Taulukko 5).

Pienestä yrityskoosta kertoo valittu yritysmuoto. Yritysmuodoltaan maahanmuuttajayrityksistä 55 prosenttia on yksityisiä toiminimiä, mikä on paljon suurempi osuus kuin maamme koko yrityskannassa keskimäärin (noin 40 %). Yritysmuotona toiminimi on helppoa ja joustava tapa aloittaa pienimuotoinen liiketoiminta. Yksityiset toiminimet jaetaan ammatin- ja liikkeenharjoittajiin. Ammatinharjoittajat toimivat yleensä yksinään, mutta liikkeenharjoittajilla voi olla vierasta työvoimaa palveluksessaan. Osakeyhtiöitä yrityksistä oli vajaat 40 prosenttia (Kuvio 4).

Kuvio 4.
Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla yritysmuodon mukaan 2009, lkm
(Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith).

Taulukko 5. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla vuoden 2008 henkilöstön (palkansaajat) perusteella (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Henkilöstö	Yrityksiä, lkm	Osuus yrityksistä, %	Osuus henkilöstöstä 2008, %	Osuus liikevaihdosta 2008, %
10 -	35	0,9	22,8	9,1
5 - 9	95	2,5	21,1	18,2
3 - 4	172	4,5	20,0	14,3
1 - 2	769	19,9	31,6	37,7
Alle 1	587	15,2	4,5	10,0
Ei palkansaajia	2197	57,0		10,7
Yhteensä	3855	100,0	100,0	100,0

Vastuuhenkilöiden määrä ja kansallisuus

Yrityksissä työskenteli tai niiden taustalla toimi yhteensä 5 500 vastuuhenkilöä (yrittäjää) vuonna 2009. Noin 3 070 yrityksessä kaikki vastuuhenkilöt olivat ulkomaan kansalaisia. Loppuosassa yrityksiä (790 kpl) vastuuhenkilöistä vähintään puolet tai enemmän oli ulkomaan kansalaisia. Osa vähintään puoliksi ulkomaan kansalaisten hallinnassa olevista yrityksistä on todellisuudessa täysin maahanmuuttajataustaisia, sillä jotkut vastuuhenkilöt ovat voineet saada jo aiemmin Suomen kansalaisuuden. Lisäksi osa yritysten vastuuhenkilöistä ei edes asu pysyvästi Suomessa.²¹

Yritysten vastuuhenkilöiden lukumääriä ei voida suoraan verrata Tilastokeskuksen työllisyystilastoista (työssäkäyntitilasto, työvoimatutkimus) ilmeneviin ulkomaalaisten yrittäjien lukumääritietoihin. Tämä johtuu siitä, että yksi ja sama yrittäjä voi olla vastuuhenkilönä useassa eri yrityksessä tai toisaalta yhdessä yrityksessä voi olla useita yrittäjiä, joiden omistusosuus yrityksestä on liian pieni, jotta he tilastoituisivat työllisyystilastoissa yrittäjiksi.²² Lisäksi vakituisesti Suomen ulkopuolella vastuuhenkilöt jäävät kokonaan työllisyystilastojen ulkopuolelle.²³

Aasian maista (Turkki, Vietnam, Thaimaa, Kiina, Intia, jne.) peräisin olevat yrittäjät omistivat vajaan neljänneksen ulkomaalaistaustaisista yrityksistä (Kuvio 5). Aasialaiset ovat keskittyneet vahvasti ravintolatoimintaan, sillä heidän hallinnassaan on 75 prosenttia kaikista etnisistä ravintoloista. Aasialaisilla on myös runsaasti vähittäis- ja tukkukaupan sekä henkilökohtaisia virkistys- ja vapaa-ajan palveluja tuottavia yrityksiä, kuten partureita, kampaamoja, kauneushoitoloita ja hierontalaitoksia. Sen sijaan heillä on melko vähän yri-

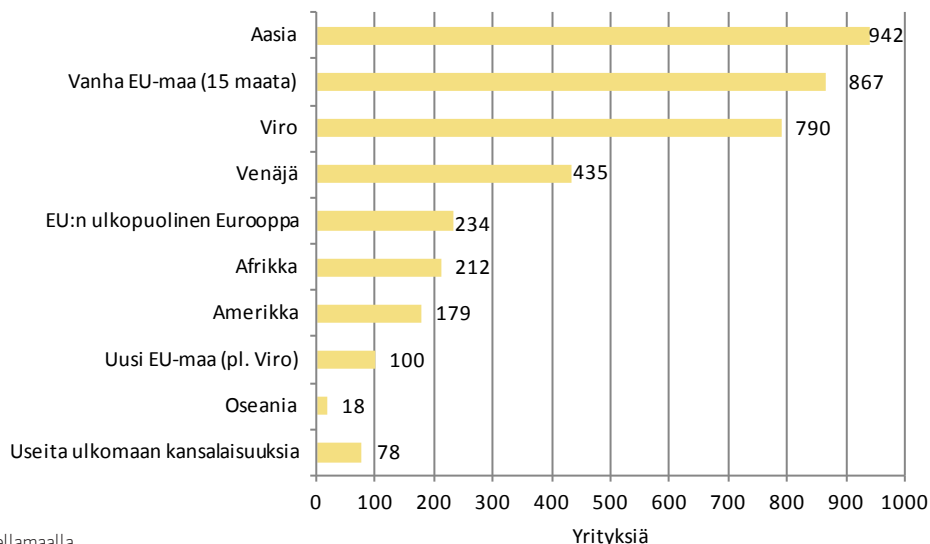
tyksiä esimerkiksi liike-elämän palveluissa.

Runsaas viidennes ulkomaalaistaustaisista yrityksistä on **vanhoista EU-maista** (15 maata) tulleen henkilöiden, kuten ruotsalaisten, saksalaisten, tanskalaisten tai brittien hallinnassa. Osalla ruotsalaisista voi olla suomalaisen paluumuuttajan tausta. Vanhoista EU-maista tulleet yrittäjät toimivat muita ulkomaalaistaustaisia yrittäjiä useammin liike-elämän palveluissa. Sama koskee **amerikkalaistaustaisia** vastuuhenkilöitä, jotka omistavat viisi prosenttia ulkomaalaistaustaisista yrityksistä. Amerikalla tarkoitetaan tilastossa Pohjois-Amerikkaa ja Latinalaista Amerikkaa.

Jos katsotaan yksittäisiä maita, suurin ulkomaalaistaustaisten yritysten ryhmä koostuu **virolaisten** yrityksistä. Virolaiset toimivat usein rakennusalalla, jonka lisäksi heillä on yrityksiä hallinto- ja tukipalveluissa (siivous, yms.) sekä virkistys- ja vapaa-ajan palveluissa. Toisen suuren kansallisuusryhmän muodostavat (pohjoismaalaisten ohella) **venäläisten hallitsemat** yritykset. Venäläisillä on ulkomaan tukkukauppaa, huolintaa, rakennusliikkeitä, koulutus- ja henkilökohtaisia palveluja tuottavia yrityksiä.

Ulkomaalaistaustaisista yrityksistä vajaan kymmenen prosenttia oli **uusista EU-maista** (pl. Viro) ja **EU:n ulkopuolisesta Euroopasta**, kuten Sveitsistä, Norjasta tai entisestä Jugoslaviasta kotoisin olevien yrittäjien hallinnassa. Nämä yritykset ja kaantuvat kokonaisuudessaan melko tasaisesti eri toimialoille. **Afrikkalaisten** hallinnassa on 5–6 prosenttia maahanmuuttajayrityksistä. Afrikkalaisten yritykset ovat kasvattaneet osuutta viime vuosina. Ne toimivat useimmiten hallinto- ja tukipalvelujen toimialalla (siivous, yms.), mutta myös tukku- ja vähittäiskaupassa.

Kuvio 5. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla vastuuhenkilöiden kansallisuuden mukaan 2009, yritysten lkm (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Vastuuhenkilöiden sukupuoli

Maahanmuuttajayrityksistä 62 prosenttia oli Uudellamaalla miespuolisten vastuuhenkilöiden omistamia vuonna 2009. Naisten yrityksiä oli 25 prosenttia.²⁴ Loppuosa (13 %) oli naisten ja miesten yhdessä omistamia yhtiömuotoisia tiimiyrityksiä.

Toisin sanoen naiset olivat yrittäjinä lähes joka neljännessä yrityksessä. Naisten kokonaan omistamat yritykset ovat keskimääräistä pienempiä, joten liikevaihdolla ja palkansaajajenkinostolla mitattuna miesten yritysten ja tiimiyritysten merkitys on paljon suurempi kuin yritysten lukumäärällä arviotuna (Taulukko 6).²⁵

Taulukko 6. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla vastuuhenkilöiden sukupuolen mukaan 2009 (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

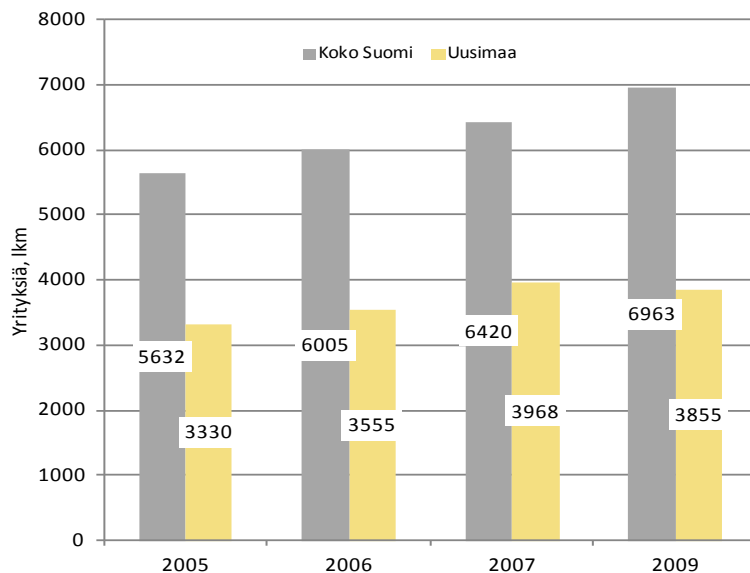
	Yrityksiä, lkm	Henkilöstö (palkansaajat) 2008, lkm	Liikevaihto 2008, miljoonaa euroa
Miesten yritys	2 393	1 803	416,7
Naisten yritys	950	323	65,9
Tiimiyritys	512	693	144,8
Yhteensä	3 855	2 819	627,4

Yritysten määrän kehitys 2000-luvulla

Käytettävissä olevien tilastojen mukaan maahanmuuttajayritysten määrä on lisääntynyt Suomessa lähes neljänneksellä vuosina 2005–09. Kasvu oli huomattavasti nopeampaa kuin Suomen yrityskehityksessä keskimäärin (15 %), vaikka alkutuotannon toimialoja (maa-, metsä- ja kalatalous) ei otettaisi huomioon. Määrällinen kasvu oli 1 300 yritystä. Myös Uudellamaalla ulkomaalaistaustaisten henkilöiden omistamien yritysten määrä lisääntyi voimakkaasti 2000-luvun nousukaudella, mutta vuonna 2009 kasvu pysähtyi ja kääntyi jopa loivaan laskuun (Kuvio 6).

Syynä yritysten määrän supistumiseen Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla lienee taloudellinen taantuma, joka hiljensi töitä rakennustyömailla ja heikensi etenkin tukku- ja muussa ulkomaankaupassa toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Samalla Uudenmaan osuus kaikista maahanmuuttajataustaisista yrityksistä supistui hieman. Määrätyillä palvelualoilla yritysten määrä lisääntyi kuitenkin edelleen myös Uudellamaalla. Maahanmuuttajayritysten määrän kehitystä koskeviin tarkkoihin lukuihin kannattaa suhtautua kuitenkin varauksellisesti.

Kuvio 6. Maahanmuuttajayritykset koko maassa ja Uudellamaalla 2005-2009, yritysten lkm (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

Maahanmuuttajayritykset seuduittain ja kunnittain

Uudellamaan maahanmuuttajayrityksistä 56 prosenttia piti Helsinkiä kotipaikkanaan vuonna 2009 (Taulukko 7). Helsingissä niiden osuus kaikkien yritysten toimipaikkakannasta oli suurin. Toiseksi ja kolmanneksi suurinta se oli Vantaalla, Espoossa. Yhteensä **pääkaupunkiseudulla** toimi 83 prosenttia uusmaalaisista ja 46 prosenttia koko Suomen maahanmuuttajayrityksistä. Syynä korkeisiin osuuksiin ovat ulkomaalaisen väestön suuri määrä sekä se, että pääkaupunkiseutu on Suomessa elinkeinoelämän, logistiikan ja ulkomaankaupan keskus.

Helsingin kehysalueella oli yhdeksän prosenttia Uudenmaan maahanmuuttajayrityksistä. Siellä niiden merkitys on suurin Keravalla ja Kirkkonummella. Vähiten ulkomaalaistaustaisia yrityksiä on Pornaisissa ja Mäntsälässä. **Länsi-Uudellamaalla** (Lohjan ja Raaseporin seudut) toimi neljä prosenttia ja **Itä-Uudellamaalla** (Porvoon ja Loviisan seudut) pari prosenttia uusmaalaisista maahanmuuttajayrityksistä. Molemmilla alueilla ulkomaalaisten yritysten osuus yritystoimipaikkakannasta oli korkein rannikon ruotsinkielisissä tai kaksikielisisissä kunnissa vuonna 2009.

Taulukko 7. Maahanmuuttajayritykset Uudellamaalla seutukunnittain 2009 (Lähde: PRH:n kaupparekisteri, verohallinto ja Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith)

	Yrityksiä, lkm	Osuus yrityksistä, %	Osuus alueentoimipaikoista, %
Pääkaupunkiseutu	3187	82,7	4,8
Helsinki	2175	56,4	5,2
Espoo	545	14,1	4,1
Vantaa	459	11,9	4,5
Kauniainen	8	0,2	1,7
Helsingin kehysalue	335	8,7	2,0
Kirkkonummi	62	1,6	3,4
Kerava	52	1,3	3,1
Järvenpää	45	1,2	2,2
Hyvinkää	43	1,1	1,8
Tuusula	38	1,0	1,6
Sipoo	31	0,8	2,6
Nurmijärvi	28	0,7	1,2
Vihti	23	0,6	1,3
Mäntsälä	10	0,3	0,9
Pornainen	3	0,1	1,0
Raaseporin seutu	84	2,2	2,9
Raasepori	58	1,5	3,0
Hanko	14	0,4	2,6
Inkoo	12	0,3	3,0
Lohjan seutu	72	1,9	2,0
Lohja	39	1,0	1,8
Siuntio	13	0,3	3,4
Karkkila	13	0,3	2,3
Nummi-Pusula	6	0,2	1,5
Karjalohja	1	0,0	0,9
Loviisan seutu	21	0,5	2,9
Loviisa	19	0,5	3,6
Lapinjärvi	2	0,1	0,1
Porvoon seutu	79	2,0	2,3
Porvoo	67	1,7	2,2
Askola	5	0,1	1,9
Pukkila	5	0,1	4,0
Myrskylä	2	0,1	1,7
Tuntematon	77	2,0	0,0
Yhteensä	3855	100,0	4,1

2.4 Yrittäjävetoiset ulkomaalaiset yritykset

Tilastokeskus yritys- ja toimipaikkarekisteri YTR on laatinut ensimmäistä kertaa tilastoja **yrittäjävetoisista ulkomaalaisista yrityksistä** vuosilta 2008 ja 2009 (Taulukko 8). Tilastot kuvaavat vaihtoehtoisella tavalla maahanmuuttajien yritystoimintaa maassamme. Maahanmuuttajayritykset on määritelty YTR:n vuositilastoon kuuluvien yritysten joukosta siten, että yritys on ulkomaalainen tai maahanmuuttajataustainen, jos sen taustalla olevalla yrittäjällä tai useamman yrittäjän tapauksessa vähintään puolella yrittäjistä äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.²⁶

Suomessa oli YTR:n mukaan 5 330 yrittäjävetoista ulkomaalaista yritystä vuonna 2009. Ne työllistivät 6 800 henkilöä ja niiden liikevaihto oli 800 miljoonaa euroa. Edellisestä vuodesta yritysten määrä kasvoi lähes 300:lla. Suomen kaikista yrityksistä (pl. alkutuotanto) ulkomaalaisten omistamia yrityksiä oli pari prosenttia ja henkilöstöstä ja liikevaihdosta alle puoli prosenttia. Uudellamaalla yrittäjävetoisia ulkomaalaisia yrityksiä oli 2 870 vuonna 2009. Ne työllistivät 3 600 henkilöä ja niiden liikevaihto oli 455 miljoonaa euroa. Edellisestä vuodesta yritysten määrä kasvoi noin sadalla.

YTR:n tilastoja ei voida verrata suoraan verohallinnon ja PRH:n kaupparekisterin tiedoista laadittuihin tilastoihin ja laskelmiin maahanmuuttajayrityksistä. Suurimmat erot laskelmien välillä johtuvat siitä, että YTR:n tilastoihin sisältyvät vain

ne yritykset, jotka ovat toimineet tilastovuonna yli puoli vuotta, ja joiden liikevaihto oli yli 9 838 euroa (v. 2008) tai henkilöstö yli 0,5 henkilöä. Sen sijaan verohallinnon ja PRH:n kaupparekisteriin perustuvat tilastot käsittävät kaikki tilastovuonna toiminnassa olleet maahanmuuttajayritykset niiden koosta tai toiminta-ajasta riippumatta.²⁷

Jos tilastollinen tarkastelu rajataan koko Suomessa vain niihin yrityksiin, joiden liikevaihto oli korkeintaan 9 838 euroa, maahanmuuttajayrityksiä oli myös verohallinnon ja PRH:n kaupparekisterin mukaan noin 5 330 vuonna 2009. Vastaavasti Uudellamaalla maahanmuuttajayrityksiä oli YTR:n liikevaihtorajauksella verohallinnon ja PRH:n kaupparekisterin mukaan vajaa 2 800. Tilastojen välisiin eroihin vaikuttaa myös se, että YTR:n tilastot eivät sisällä Ruotsissa syntyneiden yrittäjien omistamia yrityksiä, mikäli yrittäjän äidinkieli on suomi tai ruotsi.²⁸

Tilastot poikkeavat toisistaan **henkilöstön** määrän osalta siksi, että YTR:n tilastot sisältävät myös liikkeen- ja ammatinharjoittajat, jotka eivät voi maksaa palkkoja itselleen. Sen sijaan verohallinnon ja PRH:n kaupparekisteriin pohjautuvat tilastot sisältävät vain palkatun henkilöstön. Tilastojen välisistä eroista huolimatta ulkomaalaistaustaisten yritysten profiili on molemmilla vaihtoehtoisilla tavoilla kuvattuna hyvin samankaltainen yrityskoon, toimialan ja yrittäjän tai yrityksen vastuunhenkilöiden etnisen taustan sekä yritysten maantieteellisen sijainnin suhteen katsottuna.

Taulukko 8. Yrittäjävetoiset ulkomaalaistaustaiset yritykset vuosina 2008 ja 2009 Uudellamaalla ja koko maassa (Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus)

	Yrityksiä 2008, lkm	Yrityksiä 2009, lkm	Henkilöstö 2009, lkm	Liikevaihto 2009, miljoonaa euroa
Pääkaupunkiseutu	2327	2408	3097	405,5
Muu Uusimaa (pl. Itä-Uusimaa)	355	379	413	40,1
Entinen Itä-Uusimaa	83	83	97	9,8
Muu Suomi	2284	2461	3173	345,0
Yhteensä	5049	5331	6780	800,4

2.5 Sarjayrittäjyyttä ja lieveilmiöitä

Tilastokeskuksen YTR:n tilastojen yrityskannan **vaihtuvuus**²⁹ on suuri maahanmuuttajien suosimilla toimialoilla, joita ovat majoitus- ja ravitsemisala, rakentaminen sekä eräät henkilökohtaisia palveluja tuottavat toimialat. Virke:n³⁰ vuonna 2009 tekemän selvityksen mukaan yhtenä selityksenä pidetään **portfolio- ja sarjayrittäjien** toimintaa markki-

noilla. Esimerkiksi rakentamisessa ja majoitus- ja ravitsemisalalla lähes joka toisen uuden osakeyhtiön taustalla oli aiemmin samalla toimialalla toiminut ja osakeyhtiössä vastaavassa asemassa toiminut vastuuhenkilö (yrittäjä).

Virke:n selvityksen mukaan osassa sarjayrittäjyyttä saattoi olla kysymys yritystoimintaan liit-

tyivistä epäterveistä ilmiöistä. Epäterveet ilmiöt syntyvät siitä, että uuden yrityksen avulla halutaan häivyttää vanhan yrityksen maksuhäiriöt ja verorästit viranomaisten ja asiakkaiden näkyviltä. Uusi puhdas yritys voi tietysti jättää velvoitteensa hoitamatta aivan kuten edeltäjänsäkin. Vuonna 2009 perustetuista osakeyhtiöistä noin 11 prosentilla olikin jo verovelkaa vuonna 2010. Osuus oli keskimääräistä suurempi rakennusosalalla sekä majoitus- ja ravitsemisalalla.

Etenkin maahan muuttaneiden ulkomaalaisten omistamat ravintolat ovat aiheuttaneet viranomaisille uutta päänsärkyä. Ongelmat ovat lisääntyneet sitä mukaan, kun etnisphojaisten ravintoloiden absoluuttinen määrä ja suhteellinen osuus ovat kasvaneet.³¹ Viranomaisten ja harmaan talouden yritys-kyselyjen mukaan kirjanpidon ohimyynti, pimeän työvoiman käyttö, yhteiskunnallisten velvollisuuksien laiminlyönti ja sosiaaliavustusten, työtömyyskorvausten ja yritystukien väärinkäytökset eivät ole harvinainen ilmiö maahanmuuttajataus- taisissa ravintoloissa.³²

Monissa etnisissä ravintoloissa hinnat ovat niin alhaiset, että niillä on mahdotonta saada toiminnalle mitään katetta. Joissakin kohteissa tarjous- tuotteita, kuten olutta ostetaan vähittäiskaupoista ja myydään pimeästi eteenpäin ravintolahinnoin. Ulkomaalaisten omistamien yritysten työsuhteis- sa on omat erityispiirteensä sen suhteen, kuka on ollut työsuhteessa ja kuka on antanut vain tila- päisapua sukulaisuuden, naapuruuden tai ystä- vyyssuhteen perusteella.³³ Yleinen käsitys on, että ulkomaalaiset värväävät työntekijöitä kotimaastaan halpaan hintaan tai ilmaiseksi.

Toimialan asiantuntijoiden mukaan **alipalkkaus** on ulkomaalaistaustaisissa ravintoloissa yksi selkeä harmaaseen talouteen liittyvä ilmiö. Ulkomaalai- set, suomen kieltä osaamattomat työntekijät eivät edes tiedä, että työehdot on Suomessa laissa sää- dettyjä. Ongelmaa pahentaa se, että ulkomaalaiset työntekijät ovat monin tavoin riippuvaisia työn- antajistaan. Ensinnäkin heidän oleskelulupan- sa ehtona on työsopimus, jonka takana on heidän työnantajansa. Riippuvuussuhdetta vahvistaa se, että lyhyillä työsopimuksilla työntekijöiden oleske- lulupa pidetään koko ajan katkolla.³⁴

Etnisissä ravintoloissa lisäksi omistajat ja vas- tuuhenkilöt vaihtuvat tiuhaan tahtiin ja ne siirre- tään usein toisella nimellä sukulaisten ja tuttavien omistukseen, mikä voi herättää epäilyksiä yhteis- kunnan tukien, kuten starttirahojen väärinkäy- töksistä. Epäilyksiä **rahanpesupaikoista** herättävät puolestaan kalliilla liikepaikoilla sijaitsevat ravin- tolat, joissa asiakasvirtaa on vähän. Kyselytutki- musten mukaan ravintola- alan yrittäjien piirissä

on vallalla yleinen mielipide siitä, että viranomai- set eivät uskalla puuttua etnisissä ravintoloissa ta- pahtuviin väärinkäytöksiin.³⁵

EU:n komission mukaan myös **laittomalla maa- hanmuutolla** ja harmaalla taloudella on selvä yhte- ys toisiinsa, sillä pimeän työpaikan löytäminen on keskeinen laittoman maahanmuuttoon rohkai- seva tekijä. Maassa laittomasti oleskeleville, jotka yleensä jäävät sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuo- lulle, tarjotaan pimeää työtä sellaisilla ehdoilla, jotka eivät ole sosiaalisesti hyväksyttävissä eivätkä työterveys- ja työturvallisuusmääräysten mukai- sia.³⁶ Suomessa ei ole luotettavaa tietoa laittoman maahanmuuton määrästä, mutta ongelma on to- dennäköisesti vielä vähäinen.

Maahanmuuttajayrittäjyydellä on kuitenkin paljon **enemmän myönteisiä kuin kielteisiä vaiku- tuksia kansantalouteen**. Maahanmuuttajat voivat olla parhaimmassa tapauksessa uusien innovaati- oiden välittäjiä ja tuojia. Tätä osoittaa se, että esi- merkiksi Uudellamaalla lähes viidennes maahan- muuttajayrityksistä toimii osaamisintensiivisillä liike-elämän palvelualoilla³⁷, mikä on melkein yhtä paljon kuin maakunnan koko yrityskentässä keski- määrin. Tämä murtaa käsitystä siitä, että maahan- muuttajat toimisivat vain perinteisissä kuluttaja- palveluissa, joissa ei tarvita juurikaan koulutusta.

EK:n vuonna 2011 laatiman selvityksen mukaan myöskään vilpillinen sarja- ja portfolioryttäjäyys ei ole välttämättä yleistä, sillä sarja- ja portfolioryt- täjäydessä on kysymys moniulotteisesta ilmiöstä. Asiaa on selitetty niin sanotulla käytäväperiaattee- la (corridor principle), minkä mukaan yrittäjyys ja etenkin yrityksen kasvu avaavat jatkuvasti uusia mahdollisuuksia ja ovia, joiden toteuttamiseksi perustetaan uusia yrityksiä alkuperäisen yrityksen rinnalle ja tilalle. Tutkimusten mukaan joka kym- menes sarja- ja portfolioryttäjä omistaa vähintään viisi yritystä.³⁸

Sarja- ja portfolioryttäjäyys on yleistä kasvuyri- tyksissä, joskin sarja- ja portfolioryttäjäjen työpa- nos jää kasvuyrittäjyystutkimuksissa katveeseen, sillä heidän omistamat yritykset kasvavat usein horisontaalisesti useamman yrityksen summa- na eikä vertikaalisesti yhtenä yrityksenä. Sarja- ja portfolioryttäjäjen yrittäjäosaamista ja kokemusta voisikin hyödyntää maassamme nykyistä enem- män. Tutkimusten mukaan aiemmasta yrittäjäko- kemuksesta on usein hyötyä seuraavien yritysten perustamisessa ja kehittämisessä, vaikka yritys- keilut eivät johtaisi menestykseen.

Sarja- ja portfolioryttäjätyt ovat myös heterogee- ninen yrittäjäjoukko. Osa kiinnostaa vain yrityk- sen alkuvaiheen kasvu, jonka jälkeen he luovuttavat vetovastuun muille ammattilaisille. Jotkut yritys-

ten kehittäjät eivät pelkästään tavoittele taloudellista hyötyä, vaan haluavat vaikuttaa myönteisesti esimerkiksi asuinpaikkansa työllisyyteen ja hyvinvointiin. Oman ryhmänsä muodostavat itsenäiset

ammattiosaajat, jotka eivät välttämättä tavoittele ensisijaisesti yrityksen kasvua, vaan heidän yrittäjyyttään motivoi itsenäisyyden ja riippumattomuuden tavoittelu.

Viitteet

1. Nettosiirtolaisuus = maahanmuutto miinus maastamuutto.
2. Sukupuolittain katsottuna vieraskielisistä miehiä oli 114 100 henkilöä ja naisia 110 300 henkilöä. Sukupuolijakauma vaihtelee paljon kansalaisuuksien välillä.
3. Maahanmuuttajan kansalaisuus ei välttämättä kerro henkilön etnistä alkuperää. Esimerkiksi Ruotsista muuttaneiden keskuudessa voi olla Ruotsin turkkilaisia.
4. Lisätietoja ulkomaalaisten määrästä, kansalaisuudesta, kieliryhmistä ja asukkaiden syntymämaista voi saada Tilastokeskuksen väestörakennetta kuvaavilta www-sivuilta. (www.tilastokeskus.fi)
5. Työvoiman ulkopuolelle jäävät työvoimatutkimuksen mukaan opiskelijat, omaa kotitaloutta hoitavat, asevelvolliset, pääoma- ja korkotuloilla elävät, eläkkeellä iän ja työvuosien perusteella olevat ja muut työvoimaan kuulumattomat työkäiset. Ulkomaalaisten keskuudessa opiskelijat ja etenkin viimeksi mainittu ryhmä ”muu työvoimaan kuulumaton” väestöryhmä on suuri
6. Esimerkkejä yksityisellä alalla ovat etniset ruokapaikat ja supermarketit ja julkisella alalla ns. etnospesifit työtehtävät opetusalailla kouluissa ja neuvontapalvelut. Puhetta on ollut myös maahanmuuttajataustaisten poliisien tarpeesta.
7. Voimavarojen hyödyntämisen näkökulmasta katsottuna Suomesta löytyy etnistä taustaa hyödyntävää yritystoimintaa.
8. Kangasharju, Korpinen, Parkkinen: Suomessa asuvat ulkomaalaiset, 2003.
9. Kulttuuriesteiden madaltamisessa suomalainen liikekumppani voi olla tärkeä.
10. Tutkimuksissa on todettu, että varsinkin pohjoisafrikkalaiset, turkkilaiset, Lähi-idästä sekä muualta Aasiasta tulleet ovat hyödyntäneet ahkerasti verkostoja yrityksiä perustaessaan. Ks. Joronen, Liisa: Maahanmuuttajat yrittäjinä, artikkeli teoksessa Matti Hannikainen: Työväestön rajat, 2005.
11. Joronen, Liisa: Maahanmuuttajat yrittäjinä, artikkeli teoksessa Matti Hannikainen: Työväestön rajat, 2005
12. Asenteet byrokraatiaan voivat johtua kulttuurieroista, sillä monissa Länsi-Euroopan ulkopuolisissa maissa tarvitsee vain vähän rahaa tai suhteita aloittaakseen yritystoiminnan. Toisaalta yritykset voivat joutua näissä maissa paikallisen korruption ja epäluotettavien valtion laitosten armoille, mitä ei esiinny Suomessa.
13. Työ- ja elinkeinoministeriö: Yrittäjyyskatsaus 2011 (luonnos), Helsinki 2011.
14. Yrittäjyysaktiivisuus = yrittäjien osuus työllisestä työvoimasta.
15. Yrittäjiksi on määritelty kaikki ne, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Siten tilastojen ulkopuolelle ovat jääneet ulkomailta Suomeen tulleet paluumuuttajat ja heidän suomea tai ruotsia puhuvat jälkeläisensä, mutta myös riikinruotsinkieliset, vaikka heillä ei olisikaan läheisiä yhteyksiä Suomeen.
16. Useimmissa maahanmuuttajaryhmissä yrittäjäaktiivisuus on Suomessa pidempään asuneilla korkeampaa kuin vähän aikaa asuneilla. Pääkaupunkiseudulla, joissa työllistymismahdollisuudet palkkatöissä ovat muuta maata paremmat, tilastollinen yrittäjäaktiivisuus on ollut jonkin verran pienempi kuin muualla Suomessa asuvilla maahanmuuttajilla (Ks. Maahanmuuttajien pitkittäistiedosto 2004, Tilastokeskus).
17. Maahanmuuttajien yritykset on määritelty kaupparekisterin tietojen pohjalta seuraavasti: toiminimet (yrittäjän kansalaisuus on jokin muu Suomi (FI)); avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt (molemmilla vastuunalaisilla ”yhtiömiehillä” kansalaisuus on jokin muu kuin Suomi); osakeyhtiöt (yhtiön johtavissa elimissä kaikki määräävässä asemassa olevat henkilöt, kuten toimitusjohtaja ja hallituksen varsinainen jäsen, ovat ulkomaalaisia). Osuuskuntien jaottelussa meneteltiin samoin kuin osakeyhtiöiden osalta. Joissakin ulkomaalaistaustaisissa yhtiömuotoisissa yrityksissä vastuuhenkilöiden joukossa on suomalaisia. Usein tilastoissa ”suomalaiseksi” kirjautuva vastuuhenkilö on maahanmuuttaja, joka on saanut Suomen kansalaisuuden. Pääasiassa yritykset ovat pieniä toiminimimuotoisia yrityksiä tai yhtiöitä, joissa on vain 1-3 vastuuhenkilöä, jolloin ulkomaalaisuuden määrittäminen on helppoa.
18. Maahanmuuttajayrityksistä vajaan 50, eli 0,7 prosenttia, toimi alkutuotannon toimialoilla vuonna 2009. Suomen kaikista yrityksistä alkutuotannon piirissä toimi 56 920 yritystä, eli noin 18 prosenttia.
19. Maahanmuuttajayritykset ovat lähes kokonaan yksitoimipaikkaisia. Uudenmaan yritystoimipaikkoihin suhteutettuna maahanmuuttajayrityksiä oli 4,1 prosenttia.
20. Toiminnassa olevilla maahanmuuttajayrityksillä tarkoitetaan niitä vuoden 2009 rekistereissä olleita yrityksiä, joilla oli vuonna 2008 henkilöstöä tai liikevaihtoa (myynti).
21. Tämä koskee erityisesti Suomen lähialueilta kotoisin olevia yritysten vastuuhenkilöitä.
22. Yrittäjiksi tilastoituvat esimerkiksi Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa vain ne henkilöt, jotka

omistavat itse tai perheensä kautta vähintään puolet yhtiömuotoisesta yrityksestä. Niinpä esimerkiksi kolmen henkilön yhdessä omistamassa yrityksessä, jossa kukaan ei yksin omista 50 prosenttia, kaikki tilastoituvat palkansaajiksi.

23. Suomen ulkopuolella asuviksi on määritelty ne vastuuhenkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta.
24. Naisyrietykset on määritelty perusaineistossa kaupparekisteritietojen pohjalta seuraavasti: toiminimet (yritys on yrittäjän henkilötunnuksen mukaan naisyritys), ay:t ja ky:t (molemmat vastuunalaiset "yhtiömiehet" ovat naisia), oy:t (yhtiön johtavissa elimissä kaikki määräävässä asemassa olevat ovat naisia, kuten toimitusjohtaja ja hallituksen varsinainen jäsen). Osuuskuntien osalta menetellään saman ajatuksen mukaan kuin osakeyhtiöiden kohdalla. Miesyritykset määritellään vastaavasti kuin naisyritykset. Niitä yhtiömuotoisia sukupuoleltaan määrittelemättömiä yrityksiä, joissa vastuuhenkilöinä on miehiä ja naisia kutsutaan tässä tiimiyrityksiksi.
25. Naisten yritysten henkilöstöosuutta pienentää se, että toiminimiyrittäjät eivät sisälly henkilöstön määrätietoihin. Kuitenkin maahanmuuttajanaisten omistamissa yrityksissä yksityisten toiminimien merkitys on suurempi kuin miesten omistamissa yrityksissä.
26. Yritysten taustalla olevat yrittäjät on tunnistettu toiminimimuotoisissa yrityksissä ammatin- ja liikkeenharjoittajien henkilötunnuksen ja yhtiömuotoisten yritysten osalta yrittäjäeläkeaineistosta saatujen henkilötunnuksen perusteella.
27. Lähtökohtaisesti tilastot poikkeavat toisistaan siksi, että Tilastokeskuksen YTR:n tilastoissa ulkomaalaistaustaiset yrittäjät on tunnistettu äidinkielen perusteella, kun taas verohallinnon ja PRH:n kaupparekisteriin pohjautuvat tilastot perustuvat yrittäjien (vastuuhenkilöiden) kansalaisuuteen. Vastuuhenkilöiden ei tarvitse olla YEL-vakuutettuja verohallinnon ja PRH:n kaupparekisteriin perustuvissa tilastoissa, mitä kuitenkin edellytetään Tilastokeskuksen YTR:n yrittäjävetoisten yritysten tilastoissa.
28. Ks. Tieto&Trendi –lehti 7/2010.
29. Vaihtuvuus= toimintansa aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten yhteenlaskettu prosentuaalinen osuus yrityskannasta.
30. Viranomaisyhteistyö kehittämisprojekti Virke. Virke:n toiminta loppui vuonna 2010. Vuodesta 2011 lukien toimintaa on jatkanut verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö.
31. Lith, Pekka: Majoitus- ja ravitsemisalalan piilotalous, 2010.
32. Verohallinnon asiantuntijoiden mukaan ulkomaalaiseen työvoimaan liittyvien väärinkäytösten paljastaminen on hankalaa, koska suurin osa työntekijöistä vetoaa sukulaisapuun ja talkoohenkeen.
33. Verohallitus: Ravintolahankkeen vuosikatsaukset 2003 ja 2004.
34. Lith, Pekka: Majoitus- ja ravitsemisalalan piilotalous, 2010.
35. Laitinen, Ahti: Ravintola-alan yrittäjien ja viranomaisten käsitykset ravintola-alan verovalvontaprojektin vaikuttavuudesta, 2005.
36. EU:n komissio tiedonanto neuvostolle KOM/2007/0628.
37. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (Nace M) sekä informaatio ja viestintä (Nace J).
38. Elinkeinoelämän keskusliitto EK: Kasvunajurit 7, 2011.

Lähteet

Elinkeinoelämän keskusliitto EK : Kasvunajurit 7. Strategista kasvua yritysjärjestelyillä. Helsinki 2011

Forsander, Annika: Kenelle ovat aukenevat? Maahanmuuttajat ja työllistymisen ehdot, Työpoliittinen Aikauskirja 2/2002.

Härkäpää, Kristiina ja Peltola, Ulla: Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja kuntoutusluotsaus, Majakka-Beacon hankkeen loppuraportti, Kuntoutussäätiön työselosteita 29/2005.

Joronen, Tuula: Maahanmuuttajat yrittäjinä (artikkeli), Työväestön rajat, toimittanut Matti Hannikainen, Työväestön historian tutkimuksen seura, Helsinki 2005.

Joronen, Tuula: Maahanmuuttajanaisten yrittäjyys, Monotori-lehti 1/2002.

Joronen, Salmenkangas ja Ali: Maahanmuuttajien yrittäjyys Helsingin seudulla, Helsingin kaupungin tietokeskus 2/2000, Helsinki 2000.

Kangasharju, Korpinen ja Parkkinen: Suomessa asuvat ulkomaalaiset, esiselvitys, Valtion taloudellinen tutkimuslaitos, keskustelualoitteita 297, Helsinki 2003.

Kauppa- ja teollisuusministeriö: Yrittäjyyskatsaus 2007, KTM:n julkaisuja 32, Helsinki 2007.

Lith, Pekka: Maahanmuuttajat ovat erilaisia yrittäjinä, artikkeli Kuntapuntari 7/2007.

Lith, Pekka: Majoitus- ja ravitsemisalalan piilotalous, Tilastonäkemys majoitus- ja ravitsemisalalan yritystoiminnasta, kysynnästä ja harmaiden markkinoiden laajuudesta 2010, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith, Helsinki 2011.

Lith, Pekka: Työnteko yli rajojen lisääntyy, artikkeli Tieto&Trendi –lehti 7/2007.

Rajaniemi, Jouko: Ravintola-ala ulkomaalaistuu etenkin pääkaupunkiseudulla, artikkeli Tieto&Trendi –lehti 7/2010.

Ruotsalainen, Kaija: Ulkomaalaisten yrittäjyys yleisempää kuin muun väestön, artikkeli Tieto&Trendi –lehti 7/2010.

Tilastokeskus: Maahanmuuttajien elämää Suomessa, toimittanut Seppo Paananen, Elin-oloyksikkö, Helsinki 2005.

Tilastokeskus: Suomen yritykset 2009, Helsinki 2011.

Tilastokeskus: Toimialaluokitus 2008, käsikirjoja 4, Helsinki 2008.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Yrittäjyyskatsaus 2011 (luonnos), Helsinki 2011.

ISBN 978-952-448-338-4

ISSN 1236-6811 (pdf)

Uudenmaan liitto | Nylands förbund

Esterinportti 2 B | 00240 Helsinki
Estersporten 2 B | 00240 Helsingfors | Finland
puh. | tfn (09) 4767 411
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi